

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**DUYGUSAL ZEKANIN YAŞAM YÖNELİMİNE ETKİSİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Melisa GEDİK**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Özlem ATAN**

İstanbul – 2016

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

..... İİletme Anabilim/Anasanat Dalı İİletme Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Melisa Gedik tarafından hazırlanan
“ Uygusal Zekânın Yaşam Yarelimine Etkisi
..... Üzerine Bir Araştırma ”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 23/06/2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Özgür Akın
Danışman: Halic, Üniv. İİletme ASD/ABD Öğr. Üyesi

.....

Jüri Üyesi: Prof. Dr. M. Zeki Akın
..... Halic, Üniv. İİletme ASD/ ABD Öğr. Üyesi

.....

Jüri Üyesi: Doç. Dr. A. Ruhsar Karabulut
İst. Tiranet Üniv. İİletme ASD/ ABD Öğr. Üyesi

.....

Jüri Üyesi:
..... Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:
..... Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

Lisans eğitimimde ve tezimin tamamlanmasında çok büyük katkıları olan danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr. Özlem ATAN'a, değerli bilgi ve deneyimleri ile beni her zaman aydınlatan katkılarını esirgemeyen hocama teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam esnasında manevi anlamda destek ve katkılarını esirgemeyen, hayatımı güzelleştiren dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Varlıklarıyla hayatımı kolaylaştıran, yaşamımın her anında maddi ve manevi desteklerini bir an olsun esirgemeyen, her zaman güç veren, tüm mutluluk ve mutsuzluklarımda yanımda olan çok kıymetli anneciğim Ayşe Jale Gedik'e ve babacığim Ahmet Gedik'e en içten minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Melisa GEDİK
İstanbul 2016

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ.....	II
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VII
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. DUYGUSAL ZEKA	1
1.1. Duygu Nedir	1
1.2. Zekâ (Intelligence Quotient-IQ) Nedir.....	3
1.3. Duygusal Zekâ	5
1.3.1. Duygusal Zekâ Kavramının Tarihi ve Gelişimi.....	5
1.3.2. Duygusal Zekâ (Emotional Intelligence-EQ)	6
1.3.3. Duygusal Zekâyı Etkileyen Bazı Faktörler	13
1.3.3.1. Yaş ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki	13
1.3.3.2. Eğitim Seviyesi ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki	15
1.3.3.3. Sosyal ve Çevresel Faktörler İle Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki.....	16
1.4. Duygusal Zekâ Olgusunu Tanımlayan ve İnceleyen Üç Farklı Ekol.....	16
1.4.1. Daniel Goleman Ekolu	17
1.4.2. D. John D. Mayer ve Peter Salovey Ekolu.....	17
1.4.3. Reuven Bar-On Ekolu.....	18
1.5. Duygusal Zekânın Bileşenleri	18
İKİNCİ BÖLÜM	20
2. YAŞAM YÖNELİMİ	20
2.1. Yaşam Yönelimi	20
2.1.1. Yaşam Yönelimi ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	23
2.2. Duygusal Zekânın Yaşam Yönelimi İle İlişkilendirilmesi	24
2.3. Yaşam Değeri	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
3. DUYGUSAL ZEKÂNIN YAŞAM YÖNELİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	27
3.1. Araştırmanın Yöntemi	27
3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	27
3.3. Araştırmanın Modeli	28
3.4. Araştırmanın Hipotezleri	28
3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	29
3.6. Araştırmanın Veri Toplama Yöntem ve Aracı	30
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	30
3.8. Verilerin İstatistiksel Analizi	31
3.9. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	32
3.10. Örneklem Grubunun Duygusal Zekâ ve Yaşam Yönelimi Düzeylerine İlişkin Yapılan Analizler	35
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	49
5. KAYNAKÇA	55
6. EKLER	64
EK 1. ANKET FORMU	64
7. ÖZGEÇMİŞ	68

KISALTMALAR LİSTESİ

SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
diğ.	:Diğerleri
F	:Frekans
KMO	:Kaiser-Meyer-Olkin
Ort.	:Ortalama
vd.	:ve diğerleri
s	: Sayfa
SS	:Standart sapma
Var.	:Varyans
α	:Alfa
P	:Ana kütle korelasyon katsayısı
N	:Örneklem genişliği
R²	:Faktör yükünün karesi
t	:Test istatistiği
p	:Güven derecesi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli..... 28

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 3.1: Ölçeklere Ait Güvenilirlik Sonuçları.....	31
Tablo 3.2: Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	32
Tablo 3.3: Örneklem Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 3.4: Örneklem Grubunun Sınıflarına Göre Dağılımı	33
Tablo 3.5: Örneklem Grubunun Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı	33
Tablo 3.6: Örneklem Grubunun Çalışma Sürelerine Göre Dağılımı	33
Tablo 3.7: Örneklem Grubunun Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	34
Tablo 3.8: Örneklem Grubunun Cevaplarına İlişkin İstatistiksel Bilgiler	34
Tablo 3.9: Duygusal Zeka Ölçeğinin Faktöre Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri	36
Tablo 3.10: İş Tatmini Ölçeğinin Faktörlere Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri.....	38
Tablo 3.11: Boyutlara İlişkin Puan Ortalamaları	38
Tablo 3.12: Yaş ile Kötümserlik Değişkenine İlişkin Anova Testi Sonuçları.....	39
Tablo 3.13: Yaş ile Kötümserlik Değişkenine İlişkin LSD Testi Sonuçları	40
Tablo 3.14: Sınıf Durumu ile İyi Oluş ve Kötümserlik Değişkenlerine İlişkin Anova Testi Sonuçları	41
Tablo 3.15: Sınıf Durumu ile İyi Oluş, Kötümserlik Değişkenlerine İlişkin LSD Testi Sonuçları	41
Tablo 3.16: Okul Dışında Çalışma Durumu ile Öz Kontrol Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları	42
Tablo 3.17: Duygusal Zekanın Yaşam Yönelimine Etkisi.....	43
Tablo 3.18: İyi Oluşun Kötümserliğe Etkisi	43
Tablo 3.19: İyi Oluşun İyimserliğe Etkisi.....	44
Tablo 3.20: Öz Kontrolün Kötümserliğe Etkisi	44
Tablo 3.21: Öz Kontrolün İyimserliğe Etkisi.....	45
Tablo 3.22: Duygusallığın Kötümserliğe Etkisi	45
Tablo 3.23: Duygusallığın İyimserliğe Etkisi	46
Tablo 3.24: Sosyallığın Kötümserliğe Etkisi	46
Tablo 3.25: Sosyallığın İyimserliğe Etkisi.....	47
Tablo 3.26: Duygusal Zeka ve Yaşam Yönelimi Değişkenleri Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	47

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Melisa GEDİK

Anabilim Dalı: İşletme

Program: İşletme

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Özlem ATAN

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans –Mayıs 2016

DUYGUSAL ZEKÂNIN YAŞAM YÖNELİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ÖZET

Günümüzde her alanda meydana gelen yenilikler nedeniyle çok hızlı bir değişim yaşanmakta ve bu bir yarış halinde sürdürülmektedir. Kurumların planlamış oldukları amaçlarını gerçekleştirerek gelişmeleri ve öne geçmeleri, meydana gelen bu yenilikleri bünyelerine uygulayarak değişmelerine ve kendi alanlarında yeni bir şeyler ortaya koymalarına bağlıdır.

Duygusal zekâ bilim dünyasında son yüzyılda ortaya çıkmış çok önem taşıyan yeni bir kavramdır. Türkiye için de bu kavramın ne kadar önemli olduğu son yıllarda bilinmeye başlamıştır. Kişilerin kendi yaşamlarında ve çalışma alanında duygusal zekânın kullanılması ve bu alanda geleceği belirleyici olması bu kavramın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle araştırmacılar bu kavram üzerinde araştırmalarını sürdürmektedirler.

Bireyin düşüncelerini şekillendirebilmesi yaşamını yönlendirebilmesi duygu durumuna bağlı olarak değişmektedir. Duyguları ile mantıklı yönelimlerde bulunması bireyin gelişimi için önem taşımaktadır.

Bu araştırma kişinin duygusal zekasının yaşam yönelimine etkisini incelemek üzere hazırlanmış bir çalışmadır. Amaç duygusal zekanın ne gibi değişim, gelişim ve etkisini belirlemektir.

Anahtar Sözcükler: Duygusal Zeka, Yaşam Yönelimi.

GENEL BİLGİLER

Name: Melisa GEDİK

Department: Business Administration

Program: Business Administration

Thesis Advisor: Asst. Assoc. Dr. Özlem ATAN

Thesis type and date: Graduate – May 2016

A RESEARCH ON THE INFLUENCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON LIFE TENDENCIES

ABSTRACT

A lot of conversions and constant change are being experienced due to the innovation shappingen in all spheres and it has being maintained as a competition. Institutions' ability to realising a goal and forging ahead in the competition depend on the implementation of the innovations to the related structure of the organization.

Emotional Intelligence is a substantial concept that has arised past century. As for Turkey, it has been acknowledged that what major significance does it carry for especially past few years. The concept keeps on proving its importance in the context of having a determinative value for future for those individuals who can use emotional intelligence both in their personal and professional life. That is why reaserchers keep studying the concept.

Individual's ability to shape opinions and directing life change upon his state of mood. It carries an importance for an individual's development to make logical tendencies by his emotions.

This research is conducted in ordertoanaly set he effect of an individual's emotional intelligence on his life tendencies. The point is to identify what alteration, development and effect does emotional intelligence have on an individual.

Keywords: Emotional Quotient, Life Tendencies.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DUYGUSAL ZEKA

Duygusal zekâ bilim dünyasında son yüzyılda bulunan ve araştırılan yeni bir kavramdır. Bu kavram hakkında yapılan akademik çalışmaların artması ile duygusal zekânın önemi ve farkındalığı daha da anlaşılmış, günlük yaşamda da önemsenerek sağlık, spor, eğitim, iş sektörü gibi daha birçok alanda kullanılmaya ve uygulanmaya başlanmıştır. Yapılan bu çalışmalar neticesinde bu kavrama pek çok farklı tanım getirilmiştir. Kimi bu kavramı aklın bir parçası olarak değerlendirmiş (Sternberg,1988), kimisi bu kavramı insanın kişilik yapısından kaynaklandığı ve ona ait bir kabiliyet olarak değerlendirmiş Salovey ve Mayer, 1990), kimisi de duygusal zekâyı duyguları önemli biçimde değerlendirme yeteneği şeklinde değerlendirmiştir (Gürbüz ve Yüksel, 2008:176).

Duygusal zekâ ile ilgili bilimsel araştırma yapan araştırmacılar bireysel zekânın yani IQ'nun geliştirilmesinin hemen hemen imkânsız olduğunu, oysa duygusal zekânın yani EQ'nun geliştirilebileceği konularında aynı yönde görüş belirtmektedirler.

Duygusal zekâ çalışma alanında iş ortamına adapte olma, çalışanlar ile olumlu iletişimde bulunmayı sağlayan önemli bir öğedir. Yüksek duygusal zekâya sahip çalışanlar çalışma ortamında hedeflenen randımanlı bir performansa ulaşabilir. Çalışanlar sahip oldukları duygusal zekaları sayesinde etrafındakiler ile olan iletişimlerinde empati yaparak iyi ilişkiler geliştirebilir. Bu sayede yapacağı muameleleri daha tutarlı, bir iş veya sorun hakkındaki düşünce ve yargıları ise daha sağlam ve güvenilir olur.

1.1. Duygu Nedir

Duygu; insanın korku, öfkeli, coşkulu, mutlu olduğunu belirten bir kelimedir. Beynin duyguları nasıl ürettiği, düşüncenin ve duyguların kaynağının ne olduğu açık olarak bilinmemektedir.

Duygular düşüncelerden bağımsız değildir. İnsanın genlerinde taşıdığı özellikleri ile yaşamını sürdürdüğü yer, iklim, kültür, hayat şartları gibi özellikler birlikte düşünce ve duyguların oluşumunda etkilidir.

Duygular düşüncelerimizi etkiler. Duyguların ve düşüncelerin yüzümüzde oluşturduğu ifadeler ile güldüğümüz, ağladığımız, şaşırduğumuz, korktuğumuz, sevindiğimiz, somurttuğumuz anlaşılır. Başarılı bir not alan öğrenci notunu öğrendiğinde o anki yüz şeklinden onun mutlu olduğunu görürüz. Yani aldığı not ile ilgili öğrendiği haber beyinde mutlu düşünceler oluşturmuş ve bu mutluluk o öğrencinin yüzüne de yansımıştır. İnsan karar verirken sadece bilgi, düşünce ve mantığını kullanarak karar vermez. Aynı zamanda duygularını da kullanarak karar verir. İnsanlarda bir konu hakkında oluşan hislere duygu denilmektedir. Birine ya da bir şeye karşı yöneltilen yoğun hislerdir (<http://www.tdk.gov.tr/index.php>) .

Duyguları bastırmamak onları ifade etmek, duyguların farkında olmak, beden ve ruh sağlığı açısından önemlidir. İçimizden gelen gerçek duyguyu farklı şekilde göstermek duyguları bastırmak anlamına gelir. Gülmek gereken bir anda gülmemek, ağlamak gereken bir durumda ağlamamak, mutlu veya mutsuz olduğunu göstermemek gibi davranışlar ile duygular bastırılırsa ve bu gibi davranışlar sürekli olursa o kişinin ruh sağlığı bozulur. Yaşanılan toplumun sosyal ve kültürel değerleri içerisinde kişi yaşadığı ve paylaşması gereken duyguları çevresine ifade etmeli ve bunları onlar ile paylaşmalıdır. Bu davranış şekli o kişi ve yaşadığı toplum için önemli bir durumdur. Kişiler çevresi ile iletişim kurduğu sürece toplumsal gelişmeler meydana gelir. Kişi çevresi ile sağlıklı iletişim ve ilişki kurmaz ise yalnızlaşır. Bu da onun sağlığını ve yaşantısını olumsuz olarak etkiler.

Yalandan gülmek, yalandan ağlamak yani duyguları yaşanıldığı ve olduğu şekilde değil de, gerçek olmayan farklı duygular şeklinde göstermek hem kişinin kendisi hem de karşısındakini kandırmadır. Bu çeşit davranışlar ile oluşturulan duygular yanıltıcı olduğundan mutlaka bir gün bir yerde ortaya çıkacağından kişi gerçekler ile karşı karşıya kaldığında daha zor ve farklı duygular yaşamak zorunda kalabilir.

Bazı duyguların şiddetli ve uzun süre yaşanması vücutta; bulantı, kızarma, kasılma, terleme, titreme, tansiyon gibi değişikliklere neden olur. Bu değişiklik şiddetli olursa kusma, sinirlenme, kalp krizi gibi sonuçlar meydana gelebilir. Her yaşta duygular ve sonuçları farklıdır.

Sevmediği bir yemekle karşılaşan çocuk yemeği yemez ancak yetişkin biri duygularını denetleyebildiği için karşısındakini kırmamak için yemeği yer (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/>),(<http://www.delinetciler.org/bilgi-merkezi/>).

Duygu insanın çeşitli uyarılar sayesinde düşündüğünü, gördüğünü, duyduğunu anlamak için onu öğrenmeye isteklendiren, öğrendiklerinden yeni bir şeyler ortaya çıkaran, sonuçlarını uygulamaya çalışan ve tüm bunların sonucunda bu duygu ve düşüncelerini bir davranışa dönüştüren özelliklerin tamamıdır (Yelkikalan, 2006).

“Düşünüyorum, öyleyse varım” diyen Descartes; duyguların insanın düşünceleri sayesinde meydana geldiğini belirtmiştir (Yaşarsoy, 2006).

1.2. Zekâ (Intelligence Quotient-IQ) Nedir

Zekâ; İnsanın doğuştan sahip olduğu kalıtım ile nesilden nesile geçen beyin merkezi sinir sisteminin işlevlerini kapsayan deneyim öğrenme çevresel etkenler ile şekillenen bir bileşimdir. Objeler arasındaki ilişkiyi kavrayabilme, düşünme, muhakeme etme, zihni işlevleri bir amaca göre kullanabilme yeteneğidir.

Zekâ ile beyin arasında yakın bir ilişki vardır. Bu nedenle zekâ beyinde bulunur. Beynin yapısı, çalışma biçimi ve işlevleri tam olarak çözülebilmüş değildir.

İnsan yaşamının ilk on yılında zekâ daha çok gelişir. Yaş ilerledikçe insan yürür, konuşur, kolay sorunları çözer, neden sonuç ilişkisi kurar, kolay planlar yapar, hatırlayabilir ve karar verebilen birey haline gelir. Küçük yaşlarda semboller ile düşünür.

Ergenlik dönemlerinde daha hızlı bir gelişme gösterir. Bu hızlı gelişme 30 yaşına kadar bu gelişmesini korur. 45-50 yaşlarından sonra öğrenme başarısı azalır ancak bilgiler kaybolmaz, yaş ilerledikçe deneyim arttığından bilgileri kullanma becerisi artar. Zekânın gelişmesinde kalıtımın önemli bir rolü vardır.

Zekânın gelişmesinde çevrenin büyük önemi vardır. Eğitim düzeyi yüksek olan ailelerdeki çocukların, eğitim düzeyi düşük olan ailelerdeki çocuklara göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Başarıda zekânın payı çok önemlidir.

Sahip olunan sosyal, kültürel, maddi imkânlar ve milli ve manevi değerlerdeki zenginlik yani yaşanan çevrenin sunduğu değerler insanı geliştirir. Bu da onun sağlığını doğrudan olumlu yönde etkileyeceğinden zekâsı da gelişir. Ve değişik zaman ve durumlarda iyi çalışır.

Yüksek zekâyâ sahip kişilere toplumda zeki denilmektedir. Bu kişiler normal zekâyâ sahip olan kişilere göre kavram ve sembollerini daha kolay öğrenir, bunları birbiri ile ilişkilendirir ve bunlardan sonuçlar çıkartarak daha kolay bir şekilde yeni bir şeyler ortaya koyabilirler.

Zekâsı yüksek olan kişiler fiziksel, akademik ve sosyal bakımdan yaşlılarına göre daha önde gitmişler ve daha yüksek eğitim düzeyine ulaşmışlardır (<http://tzv.org.tr/zekâ/zeka-nedir>).

Zekâ kavramı asırlar boyunca sosyoloji, psikoloji, felsefe, matematik, fizik, kimya gibi daha birçok alanda araştırma yapan araştırmacıların araştırdığı bir konu olmuştur. Bu kavram üzerinde önemle durulmuş, araştırılması gereken ilginç, her zaman sonuçları merak edilen, en tartışılan konulardan biri olmuştur. Bu nedenle araştırmacılar tarafından bu kavram birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Özellikle zekâ ile başarı arasında çok yakın bir ilişki olduğu konusunda yapılan birçok araştırma vardır ve bu araştırmalar halen devam ettirilmektedir (Hunter, 1986; McClelland, 1993; Sternberg ve Wagner, 1993).

Bazı kişilerde akıl seviyesinin etkili olması onların, akıl seviyesi düşük olanlara göre daha başarılı olacağı anlamına gelmediğini belirtmişlerdir (Neisser, 1976). Bazı araştırmacılarda, mesleki alandaki başarı için genel zekâ seviyesinin önemli bir ölçme değeri olduğunu belirtmişlerdir (Gottfredson, 1986).

Descartes doğru karar vermenin ve hatalı olan şeyleri gerçek olan şeylerden ayırmanın zekâ yeteneği sayesinde sayesinde olduğunu belirtmiştir. Psikolog David Wechsler' de zekâyı kişinin koyduğu hedefler doğrultusunda ilerlemesi, zihnini bir konuda çeşitli bilgileri mukayese ederek, aralarındaki bağlantıları araştırarak bir yargıya ya da karara varma için kullanması, Emmanuel Kant ise insanın öğrendiklerinin duygular ile başladığını daha sonra zekâ ile geliştiğini ve akıl ile sonuçlandığını belirtmiştir (Özgen, 2007).

1983 yılında Gardner sosyal akıl modelini genişleterek çoklu akıl modelini gündeme taşımış; bireyin birden fazla akıla sahip olabileceğini ve bunların bireyler arasında farklı düzeylerde ve doğuştan var olabileceğini göstermiştir (Özbey, 2006:11).

Her insanın kişisel özelliklerinin farklı olması nedeni ile düşünce, yetenek ve kabiliyetleri de farklıdır. Bu özelliklerin ortaya çıkartılarak geliştirildiğinde o alanda farklı ve iyi sonuçlar elde edilebilir. İşte her insanın özelliklerinin farklılığına çoklu zekâ modeli denilmektedir (Adiloğulları, 2011:8).

1.3. Duygusal Zekâ

Bu bölümde duygusal zekâ kavramsal olarak ele alınmış ve tarihsel gelişim süreci hakkında bilgi verilmiştir. Duygusal zekânın çıkışı ve günümüze kadar ki süreçte şekillenmesi ve ele alınması üzerinde durulmuştur.

1.3.1. Duygusal Zekâ Kavramının Tarihi ve Gelişimi

Duygu kavramı, zekâ ile ilgili yapılan bilimsel araştırma alanına 1920' li yıllardan itibaren girmiştir (Mayer vd., 2000: 397-399). Birçok araştırmacılar analizlerinde hislerin kişinin düşünce, hareket ve sorun çözme konusunda etkili olabileceği konusunda ortak düşünceler belirtmişlerdir (Mayer ve Salovey, 1997: 6).

Duygusal zekâ konusunda araştırma yapan araştırmacılar araştırmalarında duygusal akıl ile sosyal akıl kavramlarını birlikte incelemişler ve her iki kavramın birbirlerinin yerine geçebileceğini söyleyerek çalışmalarında da bu iki kavramı birbirlerinin yerine geçirmişlerdir (Salovey ve Mayer, 1990: 187).

Sosyal zekâ kavramı düşünceleri anlama ve yönetme, somut cisimleri anlama ve yönetme ve insanları anlama ve yönetme olmak üzere bunlar soyut, mekanik ve sosyal zekâ olmak üzere üç bölümde ele alınmıştır.

Araştırmacıların bir kısmı toplumda yaşayan insanların başkaları ile iyi ilişkiler kurma ve bunu sürdürme başarısı onların o toplumun sosyal kurallarını bilerek bu kuralları uygulamaları ile mümkün olabileceğini yani sosyal zekâyâ sahip olarak bu zekâyı kullanabilmelerine bağlı olduğunu belirtmişlerdir (Mayer ve Geher, 1996: 90; Atkinson ve Hilgard, 1995: 502-507; Mayer ve Salovey, 1997: 5).

Bireylerin yaşamlarındaki sosyal alan çok geniş ve karmaşık olması nedeni ile buna bağlı olarak sosyal zekâ kavramı da diğer zekâ kavramlarına göre araştırılması, ölçülmesi, tanımının yapılması konularında araştırmacılar yetersiz kalmışlar ve bu alanda çalışmanın gereğinin olmadığını düşünmüşlerdir. Duygusal zekâ konusunda ise belirtilen bu problemlerle karşılaşılmayacağını söylemişlerdir (Mayer ve Salovey, 1997: 5-8; Dulewicz ve Higgs, 1999: 251).

Duyguların davranışlarımızın şekillenmesinde çok önemli etkileri vardır. Duygu, düşünce ve bilişin birlikte aralarında oluşan faaliyet sonucunda duygusal zekâ meydana gelir. Duygular ruh halimizi, ruh halimizde düşüncelerimizi etkiler.

Neşeli olduğumuzda olumlu güzel şeyler düşünür, etrafımıza da olumlu pozitif davranırız. Veya bunun tersi olarak üzgün olduğumuzda düşüncemiz ve davranışlarımız negatif olabilir (Mayer ve Salovey, 1995: 197).

1990 Yılından önce duygusal zekâ kavramı bilimsel araştırma ve incelemelerden ziyade bu kavram kanıtlanmamış iddia ve hikâyeler ile ifade edilmekte idi (Dulewicz ve Higgs, 2000: 341 ve 351).

1990 Yılında ilk kez bazı bilim adamları tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Mayer, Salovey ve DiPaolo (1990: 772) ile Salovey ve Mayer (1990: 185). Özellikle 1995 yılında Daniel Goleman bu alanda yayınlamış olduğu kitapları ile duygusal zekâ kavramının bilim dünyasında tanınırlığı artmıştır. Reuven Bar-On duygusal zekâyı ölçen test geliştirerek yaptığı bu testler ile insanların kişisel özelliklerini rapor ettiğini yayınlamıştır. Yapılan bu çalışmalar ile duygusal zekâ kavramı; psikoloji, sosyoloji, felsefe, psikiyatri, örgütsel davranış gibi yakından ilgisi olan bilim dallarında çalışmalar yapan bilim adamları arasında daha da önem kazanmıştır. Bilim adamları kendi alanlarında yapmış oldukları çalışmalarına bu kavramı da ekleyerek araştırmış, incelemiş ve çeşitli sonuçlar çıkarmışlardır.

Son on beş senede duygusal zekâ kavramını tanımlamak ve ölçmek için çok emek sarf edilmiştir. Lakin araştırmacılar duygusal zekâyı tanımlama ve ölçme konusunda her hangi bir fikir birliğine henüz varamamışlardır.

Duygusal zekâ kişinin; kalıtım ile geçen özellikler, fizyolojik, biyolojik, ruh, beden ve anatomik ve diğer yapısal özellikleri ile doğrudan, yaşadığı çevre, hayat şartları, toplumun yapısı, sonradan edinilen sosyal ve kültürel değerler dolaylı bir ilişkisi olan bir kavramdır. Bu kavramın ilişkisi olduğu yukarıda belirtilen alanların her birisi ayrı ayrı bilim alanıdır. Bu alanlarda çalışan bilim adamları bu konuda yapacakları araştırmaları diğer alanlar ile ilişkilendirip ortak bir noktada birleşmeleri kolay değildir.

1.3.2. Duygusal Zekâ (Emotional Intelligence-EQ)

Son iki yüz yıl içerisinde yaşanan gelişmeler ve değişimler insanların yaşamının çok hızlı bir değişim göstermesine neden olmuştur. Birçok alanda meydana gelen gelişmeler nedeniyle yaşanan bu zamana bilgi çağı, bu gelişim ve değişimleri yaşayan insanlara da bilgi toplumu denilmiştir. Bu değişim öyle bir hızla sürmektedir ki buna ayak uydurmak çok zor hale gelmiştir.

Baş döndürücü bir şekilde devam eden bu süreç acımasız bir hal almış, bu gelişmeleri takip edemeyenleri ezer bir duruma gelmiştir.

Düşüncelere önderlik eden duygulardır. İnsanların ruhunda var olan asil ve yüce değerlerin duygular ile yeniden şekillendirilerek kullanılması ile artık canlıları etkileyen bu gelişme ve değişimlerdeki rekabet nedeniyle yaşanan olumsuz yönlerin azaltılması bir insanlık görevi haline gelmiştir. Bu görevi yerine getirmeyen, bu konularda yetkisi ve sorumluluğu olanlar vebal altındadır.

Her zaman kazanma, yükselme, her şeyin en iyisini ve çoğunu sadece kendilerine layık gören gücü ellerinde bulunduranlar, dünya içinde yaşayan insanların oluşturdukları bu güne kadar oluşturdukları değerleri kendi menfaatleri uğruna tahrip etmektedirler. Bu tahribatın oluşturduğu dalga bir gün kendilerine de ulaşarak onlara da zarar verecektir. Dünyamızda var olan ve sonradan oluşturulan değerlerden her insanın faydalanmaya hakkı vardır. Güç sahipleri bu adaleti sağlamakla yükümlüdürler (Baltaş, 2014).

İnsanın ruhundan beslenen duygular önce düşünceleri şekillendirir sonra söz ve davranış ile ifade edilir. Böylece insanlar birbirlerini anlar ve iletişimde bulunarak yaşam devam eder. Eğer insanlar birbirlerini anlayamamış ve iletişimde bulunamamış olsalardı, tek başına yaşamlarını sürdürebilmeleri imkânsız idi.

İnsanlar yaratıldıktan sonra önce küçük aile olmuşlar, sonra çoğalarak kabileler yani topluluk hâlinde yaşamışlardır. Çünkü insanın tek başına bütün ihtiyaçlarını karşılayarak hayatını sürdürmesi çok zordur. Diğer insanların ilgisine, kendisinde olmayan, diğer insanlarda olan şeylere, onlarla birçok şeyi olduğu gibi duygularını da paylaşmaya yani bir arada yaşamaya muhtaçtır. Bir arada yaşamının ve bir birleri ile yaptıkları etkileşimin sonucu insanlar bu güne ulaşmışlardır (Babaoğlan, 2010: 120), Cooper ve Sawaf (2000).

Herhangi bir iş alanında çalışan insanların; zekâları, düşünceleri, yetenekleri, işlerine verdikleri değer, amaçları gibi sahip oldukları daha birçok değerın önemi vardır. Bu vasıflar ve değerler insanı içinde bulunduğu ailesinde, yakın çevresinde, işinde, toplumda bir yer sahibi yapar. Bulunduğu bu yer; etrafındakilerin o kişinin sahip olduğu değerlere verdikleri öneme göre farklılık gösterir. İşte bu değerleri şekillendiren, değerini arttıran veya azaltan önemli unsurlardan biride insanın sahip olduğu duygularıdır. İnsan yaşamında duyguların önemi çok büyüktür.

Duygular düşünceleri, düşünceler davranışları, davranışlar yukarıda sayılan değer ve vasıfları gerçekleştirir. İnsanın beyinde, kalbinde ruhunda yani onun yapısında duygu ile zekâ etkileşimde bulunarak duygusal zekâyı oluşturur. İnsanlar sahip oldukları duygusal zekâları ile yaşamının her alanında davranış ve faaliyetlerde bulunur.

İnsanların yaşantısında, iş alanında, ekonomik alanda, teknolojiye ve daha birçok alanda çok hızlı gelişmeler rekabet yaşanmaktadır. Bu gelişmeler her alanda olduğu gibi insanları ve örgütleri de değiştirmektedir. Belirtilen alanlarda insanların yararına faaliyette bulunulması çalışmalarında duygusal zekâ çok önemli bir öğedir. Bu anlamda bünyelerinde yüksek duygusal zekâyı sahip çalışan, idareci ve lider bulduran organizasyonlar iyi performans göstererek amaçlarına daha kolay ulaşabilirler (Cooper ve Sawaf, 2000: 8).

Örgütlerin çalışma yerlerinde çalışanlara sağladıkları imkânlar ile oluşturdukları iş ortamları çalışanların yapacakları faaliyetleri yakından ilgilendirmektedir. Yeterli ve iyi bir ortamda bulunanlar duygusal zekâlarını en iyi şekilde kullanarak istenileni gerçekleştirebilirler. Gelişmiş ülkelere doğru yaşanan beyin göçünün en büyük nedenlerinden biri, duygusal zekâları yüksek olanların buldukları ülkede yeteneklerini gerçekleştirecekleri bir ortam bulamamalarıdır.

Yüksek duygusal zekâyı sahip olanlar; yeteneklerini, bilgilerini, deneyimlerini, birikimlerini, yapmak istediklerini, gerçekleştirmek için çaba sarf etmektedirler. Elbette bu amaçlarını kendi ülkelerinde gerçekleştirmek istemektedirler. Fakat kendi kendisinin veya ülkelerinin imkânları, bu tür çalışmalara verilen önem veya engeller nedeniyle yapmak istedikleri çalışmaları sürdürememektedirler. İşte yüksek duygusal zekâ sahipleri yapmak istedikleri çalışmaları gerçekleştirmeleri için başka ülkeler tarafından kendilerine sunulan yüksek imkân ve olanakları değerlendirerek ülkelerinden ayrılmaktadırlar.

Duygusal zekânın önemini çok daha önceden fark eden gelişmiş ülkeler, yüksek duygusal zekâyı sahip olanlara yeteneklerini ortaya çıkartacak laboratuvar, ar-ge ortamı ve imkânları sunmaktadırlar.

Başka ülkelere göre daha yüksek ekonomik kazanç, daha kaliteli ve lüks yaşam yerleri, geleceğe yönelik diğer sağlanan menfaatler ile yüksek duygusal zekâyı sahip olanları kendi ülkelerine çekmektedirler. Gelişmiş ülkelerin, gelişmelerini sağlayan en önemli avantajlarından biri beyin göçünden elde ettikleri kazanımlarıdır (Yüksel, 2006: 3).

Araştırmacılar yaratılışımızdan gelen kişisel zekâ düzeyinin sonradan arttırılmasının imkânsız olduğunu, ancak duygusal zekânın ise sonradan yükseltilebileceği belirtilmektedir. Günümüz iş ve sosyal yaşamında duygusal zekânın önemi anlaşılmış olduğundan, bu yeteneğe sahip olanlara büyük değer verilmekte, bu yönde yapılan faaliyet, çalışma ve sonuçları dikkatle izlenmektedir (Arslan vd., 2013: 169; Çarıkçı vd., 2010: 43).

Duygusal zekâ kavramı sosyal zekâ kavramı ile birlikte ilk olarak 1920’lerde Thorndike’nin (1904) “zekâ ve onun kullanımı” başlıklı yazısında ortaya konulmuştur (Sertbas, 2013: 200). Kavram, 1995 senesinde psikolog Daniel Goleman tarafından yayınlanan ve en fazla satanlar listesinde yer alan “Duygusal Zekâ” adlı kitap ile popöler hale gelmiştir. Fakat kavramı ilk kullanan araştırmacılar Salovey ve Mayer (1990) olarak yazında yer almaktadır (Caruso ve Salovey, 2002).

Duygusal zekâ; kişinin sahip olduğu duygular ile başka kişilerin duygularını anlayıp karşılaştırması, kontrol edebilmesi, düşüncelerini daha iyi ve güzel şekilde ifade edilebilmesidir (Arıcioğlu, 2002: 27).

Goleman’a göre duygusal zekâ, kişisel özellik ve yeteneklerinin farkında olan, bu yeteneklerini kullanabilen, yapacağı bir işte ilerlerken bu konuda kararlı ve sabırlı olmak, kaşısındaki kişileri ve onların duygularını algılayan ve yönlendirmeyi sağlayan hayata ait kabiliyettir. Kişinin elde ettiği başarının büyük bir bölümü duygusal zekâ sayesinde gerçekleşir (Tetik ve Açıkgöz, 2013: 87).

İnsanların birbirleri ile ilişkilerinde; kendini anlatması, karşısındaki insanı anlayarak empati kurabilmesi, onlarla iletişimde bulunması, sosyal zekâ olarak adlandırılmaktadır.

Bu yeteneğe sahip kişilerde muhakeme etme, çevresi ile çok iyi ilişki ve iletişimde buldukları görölmektedir. Bu nedenle; sosyal zekânın, duygusal zekânın temelini oluşturduğu belirtilmektedir (Otacıoğlu, 2009: 334).

Thorndike zekânın mekanik, soyut ve toplumsal olmak üzere üç temel bileşenden oluştuğunu ileri sürmüştür. Mekanik zekâyı, mekanizmaları anlama ve yönetme yeteneği; soyut zekâyı, fikirleri ve sembolleri anlama ve yönetme kabiliyeti; toplumsal zekâyı ise insanları anlama ve idare yeteneği olarak tanımlamıştır (Gürbüz ve Yüksel, 2008: 176).

Duygusal zekâyı; İnsanın yaşadığı toplumda kültürel değerlerin getirdiği zorlama ve taleplere karşı koyabilme, kendini savunabilme kabiliyeti olarak ifade edenler olmuştur (Yancı ve Sağlam, 2014: 299).

Duygusal zekânın önemi artık anlaşılmış ve bütün toplumlar için çok değerli bir kavram olmuştur. Duygusal zekâ, bireylerin taşıdıkları hislerin ne anlam taşıdığı, hislerin birbirleri arasındaki ilişkinin ne olduğu, birbirlerini nasıl etkiledikleri, bunların anlaşılması, yorumlanması ve yönetilebilmesi kabiliyetidir (Mayer, Caruso ve Salovey, 2000: 268).

Duygusal zekâ sosyal zekânın bir alt biçimidir. Duygusal zekâ; insanın kendisinin ve başkalarının sezgi ve duyularını takip etmesi, birbirleri arasında bağlantı kurması, bunları farklılaştırmasıdır.

Zihninde tepki yaratan herhangi bir güç veya uyarıcılar karşısında oluşan tepkileri değerlendirebilme kabiliyetidir (Salovey ve Mayer, 1990: 189; Mayer ve Salovey, 1993: 433; Mayer ve Salovey, 1997: 10).

Duygusal zekâ beş temel sosyal ve duygusal yeterliliğe sahiptir. Bunlar; kendini tanıma ve idare becerisi, İnsanlar arası ilişkiler kurma yeteneği, uyum sağlama yeteneği, stresle başa çıkabilme yeteneğiyle akıl ve duygu birliğidir (Baltaş,2014).

Duygularının farkında olan, onları denetleyebilen, karşısındakinin hislerini fark ederek o hisleri idare edebilenler, iş alanında daha başarılı ve sosyal yaşantılarında ise daha huzurlu, sevilen kişiler olmaktadır. Bunun tersi durumda duygusal zekâ kabiliyetleri yetersiz olanlar iç dünyalarında duygu ve düşünce çatışması yaşayabilirler. Bunun sonucu da bir konuda düşündükleri fikirleri tam oluşmaz ve her hangi bir konuya odaklanmaları da zor olur. Kararsız kalma kabiliyetleri örterek başarısızlığa neden olur (Goleman, 1995:51; Goleman, 1996:28).

İngilizcesi “Emotional Intelligence - EI” veya “Emotional Quotient - EQ” olan bu sözcük dilimizde duygusal zekâ olarak kullanılmaktadır. Araştırmacılar günümüzde bu kavram ile insan davranışlarını açıklamaya çalışmaktadırlar.

Bu sözcüğü yeterince anlayabilmek için duygu ve zekâ sözcüklerini açıklamak gerekmektedir. Duygusal zekânın iki bileşeni vardır. Birincisi bileşeni duygu ikinci bileşeni zekâdır. Duygular; insanın şuur ve düşüncesinde gerçekleşen normal işlevlerin varlığı ile ilgili bilgi ve bilincin ruhsal özellikleri ile uyumlu şekilde harekete geçirilmesi sonucunda ortaya çıkan etki ve tepkilerdir (Çakar ve Arbak, 2004: 27).

Zekâ; insanın içinde bulunduğu koşullar ve temas halinde olduğu ilgi alanları arasındaki alametleri anlama, anımsama, bir araya getirme, birbirinden ayırma ve birden fazla olan şeyler arasında istenileni tercih etme melekesi şeklinde izah edilmiştir (Timuçin, 1994: 262).

İnsanın duyu organlarında meydana gelen işlev ve etkinliklerin başlamasını sağlayan çeşitli uyaranlar karşısında gösterdiği tepkilerin nasıl olduğunu tanıma, sayma, bölümleme, çözümleme gibi bilgileri değerlendirme ve anlamlı kılma işi olarak tanımlanmakta ayrıca Intelligent Quotient (IQ) ile de geçmişte olduğu şekilde ölçülmektedir (Atkinson ve Hilgard, 1995: 500-504).

Son yüz yılda Edward Thorndike, Edgar Poll, David Wechsler ve Howard Gardner gibi psikoloji alanında çalışma yapan araştırmacılar, insanın kişisel, duygusal, sosyal ve yaşamı ile ilgili konularda inceleme yapmak üzere farklı zekâ şekilleri üzerinde çalışmaktadırlar (Çakar ve Arbak, 2004: 28).

Duygusal zekâ; bireyin yaşadığı toplumda yaşamını etkileyen ve kontrol eden gelenek, görenek, töre, dini, ahlaki ve diğer kültürel değerleri ile uyum içerisinde yaşamayı veya gerektiğinde bu değerler ile mücadele edebilmesini sağlayacak, bedeninde ya da düşüncesinde geliştirdiği özel bilgi ve yeteneklerine dayalı çaba ve etkinliklerdir (Reuven Bar-On, 2005: 3).

Duygusal zekâ; nesnelere, olayların biçim ve durumlarının bireylerin zihinlerinde uyandırdığı izlenimlerle, bu biçim ve durumları kavrama, etki yapıcı şekilde betimleme, birbiri arasında bağlantı kurma, bunlara dayalı sonuçlar çıkararak davranışlarını kontrol eden temel düşüncesindeki güç ve kapasitesi değişime uğramaktadır (Cooper ve Sawaf 1997: 10).

Bireyin kendinde var olan değerlerin farkına varması, onları denetleyebilmesi, kendini güdülemesi, gerektiğinde isteklerini daha uygun zamanlarda gerçekleştirmek için tehir edebilmesi, duyguların gerçekleşmesini engelleyecek unsurlarla mücadele edebilmesi, başkaları ile olan ilişkilerinde kendini onların yerine koyabilmesi, amaçları doğrultusunda sonuç alıcı ilişkiler kurarak sürdürebilmesi sonradan öğrenilebilecek yeteneklerdir. Bu yetenekleri ile kişi yaşamdaki başarı ve mutluluğunu arttırabilir. Bu konuda araştırma yapan bilim adamları duygusal zekânın kişisel zekâ değiştirilmesinin zor olmadığını, her zaman geliştirilebileceğini belirtmektedirler. Duygusal zekânın insanların yaşamında ne kadar önemli bir konu olduğu buradan da anlaşılmaktadır (Acar, 2001: 28; Acar, 2002: 56).

Bilim alanında duygusal zekâ konusunda çok değişik tarifler bulunmaktadır. Bütün tariflerde bu kavramın değişik yönleri izah edilmiştir. Kimi araştırmacılar duygusal zekâyı; olay ve nesnelere arasındaki ilişkileri akla, mantığa ve gerçeğe uygun olarak algılayarak, anlatabilme kabiliyeti olarak izah etmişlerdir (Acar, 2002: 54).

Kimi araştırmacılar; iş yaşamında çalışanın verimi ve idarecinin başarısı üzerinde büyük artış sağlayan, güçlü şekilde düşünme, akıl yürütme, esasları algılama, yargılama ve sonuç çıkarma kabiliyetlerin tamamıdır şeklinde izah edenler de olmuştur (Law, Wong ve Song, 2004: 485; Cooper ve Sawaf, 1997; Gates: 1995; Goleman 1995; Sosik ve Megerian 1999).

Duygusal zekâ alanında araştırma yapan bazı araştırmacılar çalışma alanında iş görenlerin o işi en şekilde yapabilme başarısına tesir eden içtimai bir yetenek olarak izah etmişlerdir (Shaffer, 2005).

Diğer bazı araştırmacılar; insanların kedisinde ve diğer kişilerde davranışa sebep olan, sürekliliğini sağlayan ve ona yön veren gücü algılayarak, kontrol edip, farklı koşullarda kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarına gerektiği biçimde başka bir davranış ile mukabelede bulunmak olarak izah etmişlerdir (Poskey, 2006: 1) .

Bilim dünyasında duygusal zekânın bilimsel olarak izah edildiği günümüzden önceki yıllarda; bireylerin zihinlerinde nesne ve olaylarla ilgili oluşturduğu Olgu ve düşüncelerin düzenli biçimde sıralanmasını engellediği belirtilmiştir. Duyularla algılanan hisler (duygu) ile olgu ve düşüncelerin düzenli biçimde sıralanması (mantık) arasında, arasında karşıt anlamlar olduğu belirtilmekteydi.

Duygusal zekâ konusunda yapılan bilimsel araştırmalar arttıkça duyularla algılama hissi ile olgu ve düşüncelerin düzenli biçimde sıralanmasının birbirlerinin karşıtı olmadığı, bu durumun insanların kendi yapılarından kaynaklanan kişisel hususiyetler olduğu belirtilmeye başlanmıştır (İşmen, 2001).

Duygusal zekâ insanın çevresindeki kişilerin duygularını algılayıp denetleyebilmesi, onları sevk edebilmesi şeklinde izah edilebilir. Duygusal zekâ insanın kendine özgü bir ruhsal hareketi, duyularıyla algılaması, ona ait bir his olarak gerçekleşmesine karşın, bilincin, algılaması ve düşünme görevini yerine getiren zihinsel yetilerin tümüdür (Epstein, 1999). Bu zihinsel yetiler ile insanlar aklını kullanırlar.

İnsanlar zihinsel yetilerini kullanarak, mantıktan çok duyguların aşırı etkin olduğu durumların ve fiziksel veya ruhsal dengenin farklılaşması sonucu ortaya çıkan ve insanı türlü tepkilere maruz kalan ve içten gelen gerilimlerin olumsuz etkilerini yenerek, bir iş veya sorun hakkında düşünerek vermiş olduğu kesin yargıdır (Erdoğan ve Kenarlı, 2008:298).

Duygusal zekâyı belirli bir nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenimleri engelleyip kontrol altında tutmak için lazım olan bir güç olarak değil de, bu izlenim ve hisleri daha randımanlı ve dinamik olarak yararlanmayı sağlayan kifayet şeklinde anlamak daha gerçekçidir.

Platon tarafından “*tüm öğrenme süreci aslında duygusal bir temele dayanır*” diye belirttiği bu düşüncesi duygusal zekânın kavramının 2000 yıl öncede kullanılan ve düşünülen bir kavram olduğunu göstermektedir. Duyguların insanların çalışma ve toplumsal hayatı üzerinde yaptığı tesirlerin neler olduğu hakkında bilim adamları tarafından yapılan araştırmalar, kişisel zekânın kişinin yetenek düzeyini yalnız başına tespit etmeye yarayan bir kıstas olmadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle son iki yüz yılda duygusal zekâ kavramı daha da önem kazanmıştır (Adiloğulları, 2011,14).

1.3.3. Duygusal Zekâyı Etkileyen Bazı Faktörler

Duygusal zekâ kimi unsurların etkisi altındadır. Duygusal zekânın tam olarak anlaşılabilmesi açısından onu etkileyen faktörler hakkında bilgi vermek yararlı olacaktır.

1.3.3.1. Yaş ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki

Bireylerin yaşları ilerledikçe duygusal zekâları da gelişmekte ve yükselmektedir. Yaş ile duygusal zekâ arasında pozitif bir bağlılık olduğu belirtilmektedir (Ergin, İşmen ve Özabacı, 2000; Mayer, 2001).

İnsan yaşadığı tecrübeler sayesinde yaşı ilerledikçe duygusal zekâsı artar. Kişisel özellikler gibi nesilden nesile aktarılan bir özellik değildir. Sadece küçük yaşlarda daha çok geliştirilen bir özellik ve yetenek değildir.

Çeşitli çalışmalar, etkinlikler, edinilen tecrübe gibi sebepler ile duygusal zekâ düzeyi insanın yaşamı boyunca sonradan geliştirilerek arttırılabilmektedir. İnsanlar yaşadığı hayatı; bebeklik, çocukluk, gençlik, orta yaş (olgunluk), yaşlılık, ihtiyarlık dönemlerinden sonra tamamlarlar.

Bebeklik dönemi (0-2 yaş); annesinden doğan bebek bu dönem boyunca tamamen annesinin şefkat ve bakımına muhtaçtır. Yürümeyi ve bazı hareketleri öğrenmesi ile birçok şeye kendisi ulaşmayı becerir. Konuşmaya başlaması ile çevresindekilerle iletişimde bulunmayı, ihtiyaçlarını, isteklerini söylemeyi, bunları zamanında daha kolay şekilde giderebilmeyi öğrenir. Bebeğin yaptığı kas hareketleri ve duyu organları arasında meydana gelen işbirliği ile zihinsel gelişim başlar.

Bu dönemde yetersiz ilgi, şefkat, yetersiz beslenme, uygun olmayan ortam, bebeğin hareketlerinin engellenmesi, hareketleri sağlayan öğelerin yetersiz olması gibi durumlar bebeğin gelişimini etkiler. Bu da sonraki yaşlarda gelişim veya öğrenme bozukluklarına neden olabilir. Bu dönemdeki düşünme süreci ve hareketlerinin yeterli veya yetersiz olması çocuğun zihinsel gelişimi için çok önemlidir.

Çocukluk döneminde yaşanan beyinsel gelişimin % 50' si 4 yaşına kadar, % 30' u 4 ile 8 yaş arasında, % 20' si ise 8 ile 17 yaş arasında gelişmektedir. Çocukların 18 yaşına kadar okul döneminde gösterdikleri başarının % 33' ünün 0 ile 6 yaş arasında aldıkları eğitime ve yaşadıkları zihinsel gelişime bağlı olduğu belirtilmektedir (<http://www.gelisimuzmani.com/y183-bebeklik-doneminde-0-2-yas-fiziksel-gelisim.html>) (23.08.2015).

Kişinin beden yapısı, fizyolojik güç ve ruhsal özellikler bakımından düzenli bir şekilde gelişmesi, değişmesi ve olgunluk kazanması onun duygularla ilgili değişim ve gelişimini de sağlar. Fiziksel gelişim ile duygusal gelişim paraleldir.

Bu değişim ve gelişim insan dünyaya geldiğinde başlayarak ömür bolu devam eder. Bu süreç ergenlik döneminde en yoğun şekilde yaşanır. Çocuklar üzüntülerini, mutluluklarını, kıskançlıklarını ve diğer duygularını olduğu gibi etraflarına yansıtırlar. Ergenler ise bunları hemen yansıtmazlar. Kızlar ergenlik döneminde duygularını erkeklere göre daha erken kontrol altına alarak duygusal olarak daha fazla gelişme gösterirler.

Yapılan araştırmalarda duygusal zekânın; insana, yaşa, cinsiyete, göre farklılık gösterdiği görülmüştür. İnsanda duygusal zekâ seviyesinin 40 ile 50 yaş aralığında en yüksek durumda olduğu, duygusal zekâları yüksek olanların daha sağlıklı bilinç, algılama ve düşünme yeterliliğine sahip oldukları, duygusal zekâları düşük olanların ise zihinsel faaliyetlerini sağlıklı olarak yerine getiremedikleri belirtilmektedir.

Kişisel zekânın yaş ile beraber azaldığı, duygusal zekânın ise orta ve ileri yaşlarda yükseldiği belirtilmektedir. Bunun nedeni bu yaşlarda insanlar anladıkları bilgileri günlük yaşantılarında kullandıkları için bu bilgilerin nasıl oluştuğu hakkında yaşadıkları deneyimler nedeniyle pratik sahibi olmaktadır.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki; kişisel zekâ doğuştan gelmektedir. Kişisel zekâ yüksek veya düşük olabilir. Sonradan geliştirilmesi zordur. Kişisel zekâları yüksek olanların duygusal zekâlarının da yüksek olacağı gibi kesin bir yargı yoktur. Çünkü kişisel zekâ kullanılabilirliğinde sonuç alınır. Duygusal zekâ ise sonradan edinilen değiştirilip geliştirilebilen bir olgudur. Duygusal zekâları yüksek olanlar kişisel zekâlarını daha iyi kullanarak daha yüksek başarı ve mutluluğa erişebilirler <http://www.kemalsayar.com/KategoriDetay-Duygusal-Zeka-Nedir,-Ne-Degildir-22.html> (23.08.2015).

1.3.3.2. Eğitim Seviyesi ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki

Eğitim seviyesi arttıkça duygusal zekâ da artmaktadır. Birbirleri arasında müspet bir ilişki vardır. Buradan da anlaşılmaktadır ki duygusal zekâ sonradan edinilen eğitim, tecrübe ve çeşitli kabiliyetler ile yükseltilebilir bir özelliktir. Bu nedenle bireylerde eğitime ne kadar erken yaşlarda başlanırsa buna paralel olarak bu kişilerin duygusal zekâları da aynı oranda geliştirilebilmektedir (Ergin vd., 2000; Gürbüz ve Yüksel, 2008:187; Mayer, 2001; Goleman, 1995; Shapiro, 1988; Weisinger, 1998).

Kişinin kendi iç dünyasını tanıması, tercihlerini yapabilmesi, kendisini bir eyleme iten dürtülerin, gücün ve kaynakların farkında olması, elinde bulunan kaynakları yönetebilmesi, amaçlarına ulaşabilmek için duygularını yönlendirebilmesi, çevresindeki diğer kişilerin hislerini, ihtiyaçlarını ve kaygılarını anlayabilmesi, bu anlayışla yaşaması, başka insanların tepkilerini kendi istediği doğrultuda kullanabilmesi gibi yeteneklerin bir insanda bulunması o kişinin duygusal zekâsının yüksek oluşunu gösterir. İnsanın yukarıda sayılan özelliklere sahip olabilmesi için kendisini kişisel ve sosyal alanda bilgi, görgü ve hoşgörü bakımından gereği kadar geliştirmesi gerekir. Çocukluk, gençlik veya sonraki yıllarda alınan eğitim ile yukarıda sayılan özellikler geliştirilebilir. Eğitim seviyesinin artması ile duygusal zekâ seviyesinin yükselmesi birbiri ile doğru orantılıdır (Ergin vd., 2000; Gürbüz ve Yüksel, 2008:187; Mayer, 2001).

1.3.3.3. Sosyal ve Çevresel Faktörler İle Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki

Yaşadığı yerlerde toplumun sosyal yaşamını izleyen, o yaşama katılan, etkinliklerde rol alan bireyler sosyal yönden gelişir. Sosyal etkinlikleri çok fazla olan bireyler o toplum içinde sevilen ve saygı gören insanlardır. Bu kişilerde buldukları toplumda etkin oldukları sosyal yönleri ile sevilen ve aranan kişilerdir. Bu kişilerin sosyal etkinliklere bu kadar çok katılmalarının ve etkin olmalarının nedeni aslında onların bu etkinlikleri sırasında duygusal zekâlarını kullanmaları ve kendilerinin bu yönlerini sürekli geliştirmeleridir. Kişilerde duygusal zekâ geliştikçe etkin olma, başarı elde etme, sevilme ve saygı görme gibi değerler o kişiyi kendisinin hedeflediği, toplumun bulunmasını istediği değerlere doğru götürmektedir (Öztürk ve Deniz, 2008).

İnsanın yaşadığı aile çevresi, arkadaşları, yakın çevresinde yaşayan insanlar, okulu, gelenek, görenek, dil, töre gibi toplumsal değerleri, inanç, takva, tevekkül, tövbe ve dua gibi dini değerleri, sevgi, tevazu, sabır, dürüstlük gibi ahlaki değerleri, toplumda var olan diğer tüm sosyal ve kültürel değerler kişinin duygusal zekâsının oluşmasında, değişmesinde ve gelişmesinde çok önemli etkileri olan unsurlardan bazılarıdır. Kişinin yaşadığı çevredeki insanların duygusal zekâları gelişmiş ise o kişinin de duygusal zekâsının gelişimi olumlu yönde etkilenir (Öztürk ve Deniz, 2008).

1.4. Duygusal Zekâ Olgusunu Tanımlayan ve İnceleyen Üç Farklı Ekol

1. Daniel Goleman ve arkadaşlarının temsil ettiği Duygusal ve Sosyal Zekâ ekolu.
2. John D. Mayer ve Peter Salovey'in öncülük ettiği ekol.
3. Reuven Bar-On ekolu.

Bu üç ekolün kurucularının duygusal zekâ alanına ayrı ayrı önemli katkıları olmuştur. Goleman, duygusal zekâ kavramını dünyaya tanıtan araştırmacı; Bar-On ilk bilimsel duygusal zekâ testini üreten ve akademik alanda kullanan kişi; Mayer ve Salovey ise duygusal zekâyı literatüre sokup bilimsel alanda incelenmesini sağlayan uzmanlar olarak tanınmaktadırlar. Aşağıda bu üç ekol kısaca anlatılacaktır.

1.4.1. Daniel Goleman Ekolu

Daniel Goleman duygusal zekâyı; Bireyin kendi kendine egemen olmasını, kendi kendisiyle uyum içinde bulunmasını, düşünüş ve hareketlerinde tutarlı, sağlam kalabilmesini sağlayan özelliklerin oluşturduğu sonuçlardır şeklinde izah etmiştir. Başka bir tarifinde duygusal zekâyı; duyguları anlayıp kavrayarak duygulardan yararlanmak şeklinde tarif etmiştir. İnsan yaşamında önüne çıkan engeller karşısında hızla davranış geliştirebilmesi, onlar ile mücadelede bulunabilmesi, yaşadığı ortamda kendisini başka bir kişinin bilincinin yerine koyarak söz konusu o bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, denemeksizin anlayabilmesi ve böylece onlar ile daha sağlıklı iletişimde bulunabilmesidir demiştir (Goleman, 1995,50-51).

Goleman'a göre duygusal zekâ kapsamına giren beş temel yetenek bulunmaktadır. Bunlar; kendini tanıma, duyguları yönetebilme, motivasyon (isteklendirme), başkalarının duygularını anlayabilme (empati) ve sosyal becerilerdir (Goleman, 1995,50-51; Goleman, 1998).

1.4.2. D. John D. Mayer ve Peter Salovey Ekolu

Mayer ve Salovey duygusal zekâyı; insanın kendisinin ve diğer bireylerin iç dünyasında nesne ve olayların uyandırdığı izlenimleri denetleyebilmesi, bu izlenimler içerisinde tercihte bulunabilmesi ve bu izlenimleri yaşamının önemli anlarında kullanabilmesi olarak belirtmiştir.

Aynı zamanda duygusal zekâyı; toplumla ilgili nesnel gerçekleri anlama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamıdır demiş ve bu yetenekleri kendi zihnin de tasarlayıp canlandırdığı şeyler ile bunlara bağlı olarak tutum, davranım, muamele ve hareketlerinde kullanabilme becerisidir demiştir (Salovey ve Mayer, 1990:193; Mayer vd., 2000).

Kişinin kendisini başka bir bilincin yerine koyarak söz konusu o bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, denemeksizin anlayabilmesi becerisi ile diğer insanların iç dünyalarında uyandırdıkları izlenimleri fark edebilmesi ile kendi davranışlarını daha iyi yerine getirebildiğini belirtmiştir.

Duygusal zekânın; kişisel zekânın duygular ile ifade edilmiş bir olgu olduğu, aynı zamanda insanların iç dünyalarında uyandırdıkları izlenimleri en iyi şekilde fark edip, kontrol edebilirlerse daha zeki olabileceklerini belirtmiştir (Mayer ve Salovey, 1997: 3-8; Mayer vd., 2000; Mayer, 2001: 133).

Salovey ve Mayer'e (1989) göre duygusal zekâ üç farklı yetenek kategorisinden oluşur: (a) Kişinin kendisinin ve diğerlerinin duygularını değerlendirmesi, (b) Kişinin kendinin ve diğerlerinin duygularını düzenlemesi, (c) Duyguların problem çözümünde kullanılması.

1.4.3. Reuven Bar-On Ekolu

Reuven Bar-On duygusal zekâyı; kişinin yaşadığı çevrede kültürel değerlerin tepki ve beklentileri ile mücadele edebilmesi ve bunda başarılı olabilmesidir demiştir. Bar-On'a göre duygusal zekâ, bilişsel olmayan zekâdır (Bar-On vd., 2000: 1109).

Bar-On duygusal zekâyı bir başka izahında; insanın yaşadığı çevrede diğer insanlar ile faydalı ve iyi ilişkiler içerisinde bulunması, ortaya çıkan çeşitli zorluklar ile mücadele edebilmesi, etrafından gelen taleplere karşı durabilmesi becerisi şeklinde izah etmiştir (Shelly ve Brown, 2004).

Bar-On, bunların beş alt başlık altında incelenmesi gerektiğini belirtir: (a) kişisel, (b) kişilerarası, (c) stres yönetimi, (d) uyum yeteneği, (e) genel ruh hali.

1.5. Duygusal Zekânın Bileşenleri

Cooper ve Sawaf'ın duygusal zekâ modeli, duygusal zekâyı yönetimde ve organizasyon içindeki etkiler açısından incelemektedir. Özellikle duygusal zekâ ve liderlik ilişkisini incelemektedir (Cooper ve Sawaf 1997: 12).

Cooper ve Sawaf'ın duygusal zekâ modeline göre duygusal zekâyı, belirli nesne ve olayların insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim, bireyin bir şeye dikkatini yönelterek o şeyin bilincine varıp idrak etmesi, zihnindeki faaliyetler ile ilgili beyninin iş görme kapasitesi, insanın sahibi olduğu aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, insanlar arasında kurulan karşılıklı iletişimin meydana getirdiği tesirlerin insanda meydana getirdiği etkileri, tüm bu belirtilen işlemlerin bunların zihinde başladığı yeri, bu faaliyetler ile ilgili olay ve varlıkların anlamını kavrayabilmesi, bu konularında dinamik olarak düşünebilme, anlama eylemde bulunabilme ve bu eylemleri gerçekleştirebilme kabiliyetidir demişler.

Ayrıca duygusal zekâyı; insanın yukarıda belirtilen kabiliyetleri ile düşünce ve hayal gücünden yararlanarak o zamana kadar görülmeyen (bilişsel kavramların dışına çıkarak ve hayalden de öteye giderek) yeni bir şey ortaya koymak veya yapmak şeklinde tanımlamışlardır (Çakar ve Arbak, 2004: 40; Acar, 2002: 55).

Cooper ve Sawaf'ın modelinde duygusal zekâ dört boyuttan oluşmaktadır: Duyguları öğrenmek, duygusal zindelik, duygusal derinlik, duygusal simya. Cooper ve Sawaf'ın modeli zihinsel yeteneklerin yanı sıra, bazı bilişsel olmayan kavramları (geleceği yaratmak gibi) içermekte olduğu için karma bir modeldir (Çakar ve Arbak, 2004: 40).

Duygusal zekâ dışsal baskı ve isteklerle mücadele etmede başarılı olma yeteneğidir (Bar-On, 1997: 14).

Bar-On' a göre insanın başarılı olmasında katkıda bulunan beş alan vardır. Bunlar; 1- Kişisel İşlev, 2- Kişilerarası Yetenek, 3- Uyumluluk, 4- Stres Yönetimi, 5- Genel Ruh Halidir (İyimser Olma) (Mayer vd., 2000: 401).

1-Kişisel İşlev: Belirli nesne veya olayların insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenimleri, sezgiler ile ilgili çözümleyici ve birleştirici işlemlerde bulunmaya olanak sağlayan, kavrama ve açıklama yetisi ile bu işlevleri anlayarak kavrayabilme ve farkında olma kabiliyetidir.

2- Kişilerarası Yetenek: İnsanın çevresinde bulunan diğer insanların duygu, düşünce ve sezgilerini kavraması bunların farkında olmasıdır.

3- Uyumluluk: İnsanın bulunduğu ortamda alışmış olduğu durumlardan daha farklı başka durumlarla karşılaşması veya aniden yeni durumların ortaya çıkması halinde görüş ve tutumlarında katı olmama bu durumlara uyum sağlama becerisidir.

4- Stres Yönetimi: Yaşadığı ortamda karşılaştığı uygun olmayan koşul ve gerginlik anında, ruhsal bir gerginlik yaşamamak için karşılaştığı bu olumsuz durumlara karşı düşünce ve davranışlarında savunma mekanizması geliştirip, uygulaması ve başarılı şekilde yönetebilmesi yeteneğidir.

5- Genel Ruh Hali (İyimser Olma): İnsanın bedenini, düşüncesini, davranışlarını etkin ve canlı tutan hayat gücünün, nesne ve olayların iç dünyasında uyandırdığı izlenimleri beğenilen, yapıcı ve pozitif şekilde sezmesi ve ifade edebilmesi becerisidir (Bar-On, 2005: 18–19).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YAŞAM YÖNELİMİ

Birey yaşama başladığı ilk yıllarda karakteristik özelliğini, değer yargılarını ve bu yargılar için kendi oluşturduğu sistemi oluşturmaya başlamaktadır. Bireyin kazandığı başarı ve başarısızlıklar bu davranış biçimlerinden etkilenmektedir. Bireyin yaşam yönelimi, hayata bakış açısını gelecekteki başarı ya da başarısızlıklarını etkilenmekte etkin rol oynamaktadır. Aydın ve Tezer (1991), son yıllarda özellikle yaşam standartlarının belirlenmesinde etkisi olan olumlu bakış açısı yani iyimserliği belirtmektedirler.

Scheier ve Carver (1987), insan davranışlarında geleceğe dair beklentilerin önem arz ettiğini ve kişinin karşılaşılabileceği olumsuzluklar karşısında beklentileri etkileneceğini belirtmektedir. Başka bir deyişle olumsuzluklar karşısında bireyin iyimserliği sorun esnasında daha kolay adaptasyon sağlamasına ve dirençli olacağı göstergesidir. Ayrıca iyimserlik ve yaşam yönelimi kişinin karakteristik özelliklerini oluşturmasında ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Değişkenlere örnek olarak fiziki sağlık (Tennen ve Affleck, 1987; Scheier ve Carver, 1987; Davidsdottir, 2004), duygusal sağlık (Bedi ve Brown, 2005), uyum (Jackson, Pratt, Hunsberger ve Pancer, 2005), davranış sorunları (Baker, Blacher ve Olsson, 2005), değişkenleri sayılabilir.

Rokach (2004), ise bireyin yalnızlığını bağlı olduğu etnik kimlik ve dini inancı, sosyoekonomik gelir düzeyi ya da toplumda bulunduğu statüsü, yaşı ve cinsiyetinden bağımsız olarak gelişmekte ve herkes yaşamının bir döneminde yalnızlık duygusu ile karşı karşıya kalacaktır. Ayrıca yalnızlık karşılık, çok yönlü olmakla birlikte bireyi üzüntü ve kedere iteceğini ifade etmektedir.

2.1. Yaşam Yönelimi

Kişi yaşam süreci içinde birçok olay ve durumlarla karşılaşmaktadır. Karşısına çıkan her yeni hayatla çevresini ve kendi hayatını belirlemeyi öğrenir.

Kişi tecrübe edindiği bu karışık hayata kolaylıkla uyum sağlayabilir ya da uyum sağlayabilmekte çok büyük güçlükler yaşar. Ancak, insanlar yaşadıkları çevrenin farkına varırken, karşısına çıkar sorunlara kendilerine ait yeni bir yöntem ve çözüm bularak çözüm üretmektedir. Ayrıca ileride karşılaşması muhtemel olası yaşamla alakalı, pozitif ya da negatif tahminler içine girer (Çalık 2008).

Kişinin hayatı sürecinde edindiği tecrübe, durumları ölçeklendirme ve yorum üretmen şeklinin devamlı değişimi, sorunlara yeni baş etme yöntemleri ilerletip geliştirmesine yol açar. Sorunların önüne geçme süresi içinde kişi kendini, geçmişteki hayatını, ilerideki hedeflerini yapmak istediklerini saptama yoluna gider. Olan tün ilişkilerde, çevreyi farkına varma da, hedeflerine varmakta ve problemlerini çözebilmekte belli davranış ve yöntem geliştirir. Kişiler ilerdeki karşılımlarına çıkabilecek olayları saptarken, ileriye bir umutla ve pozitif olacak düşüncesiyle hareket ederler ve mevcut olan bilgiyi kendi lehine olacağı yönünde hissetmek isterler. Bu pozitif yaklaşım bireyin hayata daha umutla bakmasına daha sıkı tutunmasına neden olur.

Kişilerin ilerdeki beklentileri yorumlamaları mevcut bilgiyi olumlu düşünmesi iyimserliktir (Fischer ve Leitenberg 1986; Türküm 2001; Carver ve Scheier 2005). Bu anlamda iyimserliğin anlamları incelenirse; Türk Dil Kurumuna göre iyimserlik; genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren bir tutum veya kişilik özelliği olarak tanımlanmakta, kötümserlik ise; kötümser olma durumu, karamsarlık, bedbinlik olarak tanımlanmaktadır (TDK 2010). İyimser bir kişi her olayı her düşünceyi pozitif algılar ve düşünür, kötümser zıttı (optimist) olarak önümüze çıkmaktadır (TDK 2010). İyimserlik devamlı olayların kendi lehine olacağını ve ilerideki günlerde hep olumlu sonuç çıkacağını umut etme eğilimi durumudur (American Heritage Dictionary).

Daco (1989), iyimserliği yaşama karşı olumlu duygular besleme, yüksek moral hissi, etkili problem çözme yeteneği, akademik ve mesleki başarı, sağlıklı ve uzun yaşama, depresyona yakalanmamak için önemli bir yol olarak değerlendirmiştir. Kötümserliği ise; depresyon, edilgenlik, başarısızlık, sosyal yetersizlik, hastalık ve ölümün bir yansıması olarak kabul etmiştir.

Scheier ve ark. (1992), iyimserliği olabileceklerin en iyisini umma eğilimi olarak tanımlamışlardır. Türküm'e (2001) göre iyimserlik, olumlu olayları olumsuzlardan daha fazla algılama olayıdır.

İyimserlik kavramını psikolojiye katan bilim adamı Seligman, iyimserlik kavramını tecrübe edinilmiş çaresizliklerle elde edilmiştir. Seligman'a göre, bireylerin olayları açıklama şekli onların olaya yaklaşımını, güdülemelerini, alternatif çözüm yolları aramalarını etkileyecektir.

Seligman açıklama tarzlarını üç boyutta ele almaktadır. Bunlar; kalıcılık, yaygınlık ve kişiselleştirmedir. Kolayca pes eden kötümser bireyler, başlarına gelen kötü olayların nedenlerinin kalıcı olduğuna inanırlar, çaresizliğe karşı direnen iyimserler ise, kötü olayların nedenlerinin geçici olduğuna inanırlar. İyimser bireyler, kötü olayların nedenlerinin duruma özgü olduğuna, iyi olayların yaşamındaki bir çok şeyi zenginleştireceğine, kötümser bireyler ise, olayların özgül nedenleri olduğuna, kötü olayların ise evrensel nedenleri olduğuna inanırlar. Kötümser bireyler herhangi bir başarısızlık durumunda bunu kişiselleştirirler (Gillham ve ark. 2000; Balcı ve Yılmaz 2002).

İyimserlik kavramı genel olarak iki yaklaşım kapsamında da ele alınmaktadır. Bunlardan birincisi geleceğe yönelik iyimserlik, ikincisi açıklama biçimi olarak iyimserliktir. Geleceğe yönelik iyimserlik; Scheier ve Carver iyimserliği, bireyin içinde yaşadığı durum ve koşullardan farklı olarak, bir kişilik özelliği olarak ele almıştır. Genel olarak, geleceğe yönelik olumlu beklentiler iyimser kişilik özelliğini, olumsuz beklentiler ise, kötümser kişilik özelliğini ifade etmektedir. İyimser birey, gelecekte iyi şeylerin olacağını umut eder, kötümser birey ise gelecekte olumsuz duygularla karşılaşacağını düşünür (Carver ve ark. 1994; Carver ve Scheier 2005).

Açıklama biçimi olarak iyimserlik; bu yaklaşımda iyimser birey, gerçekleşmiş bir olayı dışsal, değişebilir ve özel etkenler ile açıklarken, kötümser birey içsel, değişmez ve genel nedenlerle açıklamaktadır (Metalsky ve ark. 1982).

İyimserliği geleceğe yönelik beklenti açısından ele alan yaklaşım ile açıklama biçimi olarak ele alan yaklaşım arasında önemli farklılıklar vardır. İyimserliği geleceğe yönelik beklenti açısından ele alan yaklaşım, olayların nedenlerine değinmemektedir. Bu yaklaşımda, bireyin iyimser olarak nitelendirilmesinde geleceğe yönelik olumlu beklentilerini bilmeye gerek yoktur. Önemli olan, bireyin olumlu sonuçların ortaya çıkacağına inanmasıdır.

Açıklama şekli, olarak ele alan yaklaşımda ise, bireyin iyimser veya kötümser olarak nitelendirilmesi, olayların sonuçlarını açıklama şekli, diğer bireylerin olaylara yüklediği kavramla ilişkilidir. Buna örnek vermek gerekirse; herhangi bir işte başarılı olacağına inanan bir birey iyimser olarak nitelendirilirken, bunu bireyin yüklediği anlam belirler. Birey başarısının şansından kaynaklı olduğunu düşünüyorsa kötümser, yeteneğinden kaynaklı olduğunu düşünüyorsa iyimser olarak nitelendirilir (Wrosh ve Scheier, 2003).

İyimser kişilerin karakteristik özelliklerini ele alırsak, sürekli tekrarlanan bir tutuma sahiptir. Bir problemle karşılaştıklarında çözüm beklemek yerine, problemin içerisine girip, problemin çözümü için arayış içerisine girerler. Problemleri geçici bir süreç olarak görürler ve çabalarının bu zorluğu yeneceğine inanırlar. İyimserler, sadece düşüncelerinin olumsuz akışını engellemekle kalmaz, onları mantıklı değerlendirmelerle de geliştirirler (Fellman, 2000).

Seligman (2007), genetik, aile ve sosyal çevrenin iyimserlik veya kötümserlik üzerine etkili olduğunu, iyimserliğin öğrenilebilen bir kavram olması nedeniyle başta sağlık olmak üzere, akademik başarı, sosyal uyum, kendine güven gibi bir çok kavram ile de ilişkili olduğunu vurgulamıştır.

2.1.1. Yaşam Yönelimi ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Scheier, Carver (1985), yaptıkları çalışmalarda, öğrencilerin iyimserlik düzeyleri arttıkça daha az sınav stresi yaşadıklarını, sınavlardaki başarı oranlarının daha yüksek olduğunu gözlemlemişlerdir.

Carver ve Scheier (2005), by-pass ameliyatı geçiren iyimser bireylerin fiziksel ve duygusal iyileşme sürecinin daha kısa olduğunu, hastanede kalma süresinin kısaldığını ve normal yaşamlarına daha hızlı geri döndüklerini belirlemişlerdir.

Carver ve ark. göğüs kanseri olan hastalarla yaptıkları araştırmada kötümser bireylerin stres düzeyinin yüksek olduğunu, ameliyat sonrası dönemde yüksek stresin devam ettiğini, iyimser bireylerin aynı stres verici yaşam olaylarına karşı daha az stres yaşadıklarını gözlemlemişlerdir (Iwanaga ve ark. 2002).

Aydın ve Tezer (1991), iyimser öğrencilerin iyimser olmayan öğrencilere göre daha az sağlık sorunu yaşadıklarını ve akademik başarı oranının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Hart ve Hittner (1995), üniversite öğrencileri arasında iyimserlerin kötümserlerden daha sağlıklı olduğunu, iyimserlerin stresle başa çıkmada problem odaklı beş etme ve sosyal destek arama tutumunu, kötümserlerin ise kaçma gibi geçici 14 başa çıkma tutumunu kullandıklarını belirlemişlerdir.

İyimser bireylerin hüsrana uğradıklarında ve kızgınlık anlarında duygularını kötümserlere oranla daha fazla ifade etmek istediklerini de saptamışlardır. Chang ve Sanna (2002), iyimserlik, kötümserlik ve yaşam zorluğu arasında karşılıklı etkileşim olduğunu ve kötümser bireylerin, psiko-sosyal açıdan uyumunun daha zor olduğunu belirlemişlerdir.

Baker ve ark. (2005), gelişim bozukluğu olan ve olmayan okul öncesi çocukların ailelerinde, iyimserlik ve iyilik halini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, davranış problemleri yaşayan, iyimserlik düzeyi düşük olan annelerin yüksek olan annelere göre daha fazla depresyon riski taşıdıklarını ve aile düzenlerinin bozulduğunu gözlemlemişlerdir.

Gençoğlu (2006), iyimserlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin kendini gerçekleştirme, aile ilişkileri ve sosyal ilişki düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Mannix ve ark. (2008), kanserli adölesanlarda iyimserliğin yaşam kalitesi üzerine etkisini incelemişlerdir. İyimser yaşam yönelim puanı yüksek olan gençlerin daha az ağrı yaşadığını, sağlık personeli ile daha iyi iletişim kurduğunu, yaşam kalitelerinin de daha yüksek olduğunu gözlemlemişlerdir. Wong ve Lim (2009), Singapurlu öğrencilerde umut ve iyimserliğin depresyon ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisini incelemiş, umut etme ve iyimserliğin, depresyonu önlemede ve yaşam memnuniyetinin artmasında olumlu etkisi olduğunu saptamışlardır

2.2. Duygusal Zekânın Yaşam Yönelimi İle İlişkilendirilmesi

Kişinin doğumu ile birlikte her hareket ve davranışlarını biçimlendiren bir karakter söz konusudur. 0-6 yaş aralığında oluşan karakteristik özellikler kişinin yaşamı boyunca davranış ve tutumlarını etkileyecektir. Öncelikle aileden, daha sonra çevreden gözlem ile şekillenecek ve daha sonra eğitim sürecinde gelişim sağlayacaktır.

Karakteristik özelliklerinin içerisinde duygusal zekânın gelişimi söz konusudur. Duygusal zeka seviyesi yüksek kişilerin başarıya hırslı, liderlik vasfı, hayata olumlu bakış açısı, empati kurma yetisi gelişmiştir. Bu özellikleri inceleyecek olursak hepsi karakterin bir unsurudur.

Birey karakteristik özelliklerini duygusal zekâyâ paralel olarak geliştirmekte ve davranışlarını bu yönde sürdürmektedir. Bu bağlamda kişi yaşam yönelimini duygusal zekânın gelişmişliği ile sağlamaktadır. Ne kadar yüksek duygusal zekâ o kadar başarılı bir yaşam yönelimi demektir.

2.3. Yaşam Değeri

Yaşam değeri Schwartz (1992), tarafından ortaya çıkarılan ve 10 ana başlık altında değerlendirilen kavramlara dayanmaktadır.

Bireylerin değerleri onların ruh hali, durum karşısındaki tepkileri ve duygu durumlarını belirleyen faktörlerdendir. Sosyal bilimciler insanların tepkilerinin tek açıklayıcı ögesini duyguları ve sahip olduğu değerler olduğunu savunmaktadır.

Değer bireyin neyin doğru neyin yanlış olabileceği, kabul görüp görmeyeceği konusunda içgüdüsel olarak yönlendiricidir. Kararlarının doğru ya da yanlış olabileceği konusunda seçimlerinde yardımcıdır.

Değer kavramı insanların 3 temel gereksinimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunlar; biyolojik ihtiyaçlar, sosyal uyum ve toplumlar taleptir. 3 temel ana kavramın altında yaşam değerini belirleyen 10 başlık bulunmaktadır.

Bireylerin fiziksel, ruhsal, sosyal ve duygusal özellikleri, hedef ve başarılarıyla ilgili düşüncelerinin bütünü benlik kavramını oluşturur. Bir başka deyişle benlik kavramı, bireyin iç kontrolü ve durum tespitiyle geliştirdiği düşünceler şeklinde tanımlanabilir. Bireyin kendisi hakkındaki değerlendirmeleri gerçek benliğini oluşturur. Benlik kişinin kendine yaklaşımdan ve kişinin davranışını oluşturan değerlerin, hedef ve amaçların bir bütünü olarak değerlendirilebilir (Kulaksızoğlu, 2006; Özkardeş, 2006).

Schwartz'a göre 10 değerden her biri anlamlı ve bir sonraki değerle kesinlikle çelişki olmayacağı varsayılmaktadır (Schwartz ve Boehnke, 2004:231). Güç, Elde etme, Hazcılık, Dürtü, Öz yönelim, Evrensellik, Yardımseverlik, Gelenek, Uyum, Güvenlik şeklinde sıralandırılmıştır (Brunso v.d. 2004).

Güç: Bireyin toplumda sahip olduğu sosyal statü ve prestiji olarak tanımlanmaktadır. Diğer insanlar ya da nesnelere üzerinde kurabileceği hakimiyet ve üstünlük olarak tanımlanmaktadır. Diğerlerini etki altına alabilecek kapasitedir. Güç; zekâ ve fiziki olarak bağlayıcılıktır.

Elde Etme: Belli bir çaba sonucunda kazanımların tümüdür. Bireyin uğraşlarının sonucu, sarf edilen eforun mükâfatıdır.

Hazcılık: Kişisel olarak yapılan davranışlardan hoşlanmak zevk almaktır.

Dürtü: Heyecan, yeni uğraş ya da arayışlar, bireyin içsel olarak yönlendirilmesi harekete geçişinin tetikleyici unsurudur.

Öz Yönelim: Yaratıcı ruhun iç güdüsel olarak bireyi harekete geçirmesi onu eyleme yönlendirmesi, düşünceden pratiğe yönlendirmesi, içsel şevklendirmesidir.

Evrensellik: Dünya tarafından kabul gören tutum, duygu ve düşünceler hakkında bilgi sahibi olmaktır.

Yardımsverlik: İlişki halinde olunan tüm canlıların ihtiyaç anında onlara destek olabilmek, istek ve beklentilerinin gerçekleşmesi adına destekte bulunmaktır.

Gelenek: Bireylerin sahip olduğu kültürün getirileri sonucunda süregelen tutum ve davranışların tümünü oluştururken, bireylerin kültürü içselleştirmesi benimsemesi sonucu değişerek süregelmektedir. Dini ve siyasi düşünceleri beraberinde barındırmaktadır.

Uyum: Yaşanılan çevre ve insanlarla diğerlerinin hakları çerçevesinde onlara yaklaşabilecek ve ihlal etmeden bu düşünceyle hareket etmektir.

Güvenlik: Bireyin beslenme kadar temel ihtiyaçlarındandır. Duygusal, içsel ve çevresel olarak güvende his olduğu takdirde diğer alanlar için harekete geçilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DUYGUSAL ZEKÂNIN YAŞAM YÖNELİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde araştırma probleminin çözümü için, bir vakıf üniversitesinin işletme bölümünün lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin duygusal zekâları ve yaşam yönelimlerine ilişkin görüşlerinin elde edildiği verilerle ilgili bilgiler elde edilmiş ve yorumlar yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

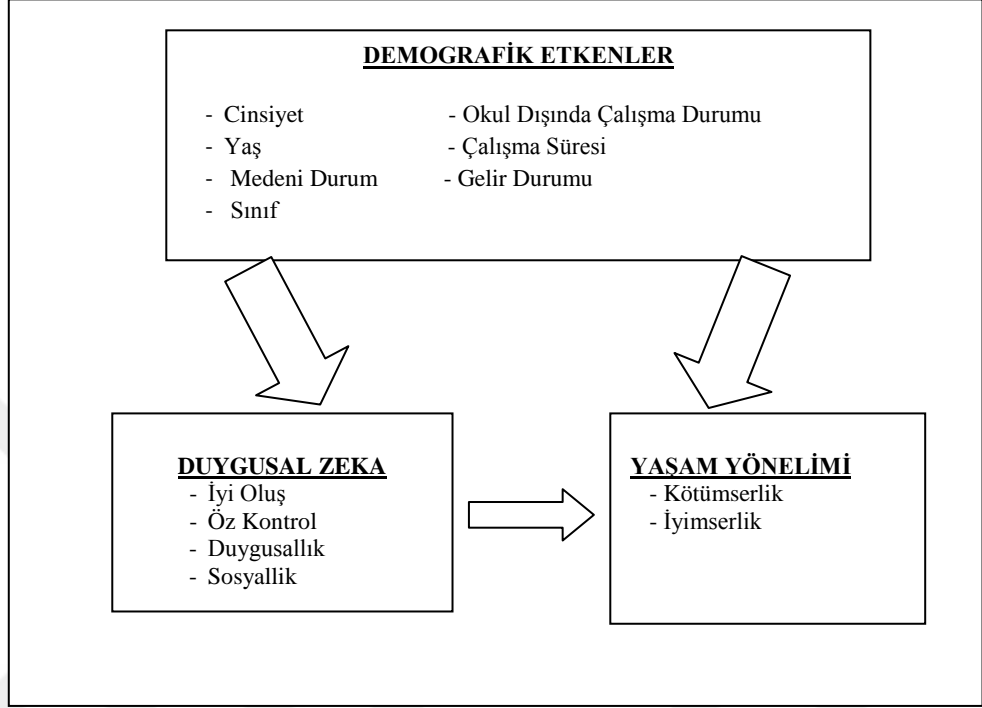
Araştırmada vakıf üniversitesinin işletme bölümünün lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin duygusal zekâlarının yaşam yönelimine etkisi ve aralarındaki ilişki araştırılmaktadır. Bu kapsamda demografik etkenlerin duygusal zekâ ve yaşam yönelimini nasıl ve ne oranda etkilediği ortaya çıkmaktadır. Scheier ve Carver (1985) tarafından bireylerin iyimserlik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş, 12 maddelik bir ölçektir. Ölçek, Aydın ve Tezer tarafından (1991) Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Ölçekte puanlama 0-4 arasında değişir ve “kesinlikle katılmıyorum (0)”, “katılmıyorum (1)”, “kararsızım (2)”, “katılıyorum (3)”, “kesinlikle katılıyorum (4)” şeklindedir. Araştırmanın değişkenleri duygusal zekâ ve yaşam yönelimidir. Demografik değişkenlerin duygusal zeka ve yaşam yönelimine etkisini belirlemek için t testi ve anova testlerini, duygusal zekanın yaşam yönelimine etkisi ve aralarındaki ilişkiyi ölçmek için de regresyon analizi ve pearson korelasyon analizleri yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, bir vakıf üniversitesinin işletme bölümü lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin duygusal zekâlarının yaşam yönelimine etkisi ve aralarındaki ilişkinin ölçülebilmesi için ampirik olarak analiz yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın bir diğer amacı ise örneklem grubunun demografik değişkenlere göre duygusal zekâ ve yaşam yönelimlerinin farklılık gösterip göstermediğini saptamaktır. Ayrıca, konuyla ilgili literatüre katkı sağlanması ve bu alanda yapılacak olan araştırmalara rehberlik edecek öneriler sunulması amaçlanmaktadır.

3.3. Araştırmanın Modeli

Verilerin toplanmasında ve analizinde çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Bu yöntemlerde kullanılan değişkenler araştırmanın modelinde gösterilmiştir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelinde demografik etkenlerin duygusal zekâ ve yaşam yönelimine etkisi ve aralarındaki ilişkiye yer verilmiştir.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez, araştırma problemi ile ilgili olarak ileri sürülen iddia ve açıklamalardır. Bu iddialar veya açıklamalar, araştırma probleminin çözümüne katkıda bulunacak hareket tarzlarının istatistiksel parametrelerle ifadesidir. Hipotez testi bu iddialar ve açıklamaların doğruluğunun araştırılması ve karara bağlanmasıdır (Yükselen 2011:18). Hipotez testi sürecinin başında sıfır (H_0) hipotezine karşı mutlaka bir alternatif hipotez (H_1) oluşturulması gerekmektedir. Hipotez kurulduktan sonra ilgili hipotezi test etmek için uygun bir test tekniğinin seçilmesi gerekir. Araştırmada anlamlı farklılık gösteren sonuçlara yer verildiği için hipotezlerde de anlamlı farklılık gösteren sonuçların hipotezlerine yer verilmiştir.

Araştırmada anlamlı farklılık gösteren 3 adet ana hipotez ve 11 adet yardımcı hipotez olmak üzere toplam 13 hipotez kurulmuştur.

Kurulan hipotezler şu şekildedir:

H₁: Öğrencilerin demografik değişkenleri ile duygusal zekâ ve yaşam yönelimi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1a}: Yaş değişkeni ile kötümserlik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1b}: Sınıf durumu değişkeni ile iyi oluş ve kötümserlik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1c}: Okul dışında çalışma durumu ile öz kontrol arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Öğrencilerde duygusal zekâ yaşam yönelimine anlamlı bir şekilde etki etmektedir.

H_{2a}: İyi oluş kötümserlik ve iyimserliğe anlamlı bir şekilde etki etmektedir.

H_{2b}: Öz kontrol kötümserlik ve iyimserliğe anlamlı bir şekilde etki etmektedir.

H_{2c}: Duygusal kötümserlik ve iyimserliğe anlamlı bir şekilde etki etmektedir.

H_{2d}: Sosyallik kötümserlik ve iyimserliğe anlamlı bir şekilde etki etmektedir.

H₃: Öğrencilerde duygusal zekâ ile yaşam yönelimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3a}: İyi oluş ile öz kontrol, duygusal, sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3b}: Öz kontrol ile duygusal, sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3c}: Duygusal ile sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3d}: Sosyallik ile iyimserlik ve kötümserlik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın, incelenen konuda ana kütlelerin tümünü kapsamaması pratik olmadığı gibi, çoğu kez buna olanak da bulunmayabilir. O nedenle bütünü tamamı yerine onun temsil edici bir parçası dikkate alınarak ana kütle özellikleri belirlenmeye çalışılır (Seyidoğlu 2000:39). Örneklem seçimi, olasılığa dayanan ve olasılığa dayalı olmayan olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Bu araştırmada, olasılığa dayalı olmayan örneklem seçme tekniklerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Kolayda örnekleme yöntemi, örneğe ulaşılabilirdi kadar çok kişinin dâhil edilmesini esas almaktadır (Altunışık ve diğ. 2012:142). Lisans programlarında öğrenim gören 225 öğrenciye anket uygulanmış ve katılımcılar tarafından hatalı ve eksik doldurulan 4 anket elendikten sonra geriye kalan 221 anket analize tabi tutulmuştur.

3.6. Araştırmanın Veri Toplama Yöntem ve Aracı

Bu araştırmada, nicel ve tanımlayıcı araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise anket tekniği kullanılmıştır. Anket, birinci dereceden veri toplamada çok kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde, bilgiler araştırma konusu olan ana kütleden seçilen örneğe dahil kişilere sözlü veya yazılı soru sormak yoluyla sağlanır. Amacı davranışları, demografik özellikleri, bilgi düzeyini ve fikirlerini ölçmektir (Tokol 2010, s.45). Anket yönteminin uygulanmasında telefon, kişisel görüşme, mektup ve e-posta gibi araçlardan yararlanılabilir. Anket sorularının oluşturulması için literatür araştırılmış ve daha önce yapılan çalışmalarda geliştirilen ölçekler incelenmiştir.

Anketin birinci bölümündeki sorular, anket katılımcılarının demografik ve diğer özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Demografik değişkenleri belirlemeye yönelik olan sorular; cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf, çalışma durumu, gelir durumu ve çalışma sürelerine ilişkin sorular sorulmuştur.

Anket formunun ikinci bölümünde yer alan sorular Petrides ve Furnham tarafından geliştirilen ve Deniz, Özer, Işık tarafından (2013), Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan duygusal zekâ ölçeğinin kısa formunda yer alan sorulardan oluşmaktadır. Anket formunun üçüncü bölümü 1985 yılında Scheier ile Carver tarafından geliştirilen ve Aydın ile Tezer tarafından (1991), Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan yaşam yönelimi ölçeğinde yer alan sorulardan oluşmaktadır.

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmalarda yapılmak istenen, ancak çeşitli nedenlerle yapılması mümkün olmayan bazı sınırlılıklar bulunabilmektedir. Bu sınırlılıklar, bazen araştırmacının kontrol ve etki alanının dışında olabileceği gibi, bazen de fayda-maliyet açısından uygun olmadığı için ortaya çıkabilir (Karasar 2012:73).

Anket sorularının sektör çalışanlarının çok sayıda olması nedeniyle tüm çalışanlara uygulanamaması, araştırmanın en önemli kısıdını oluşturmaktadır.

Araştırmada bütçe imkânları, zaman kısıtları, araştırma içeriği ve istenen cevaplama oranı (Gegez 2011: 79) gibi nedenlerle veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır.

3.8. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences for Windows) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma demografik etkenlerle duygusal zekâ ve yaşam yönelimi arasında fark olup olmadığını, duygusal zekânın yaşam yönelimine etkisi ve aralarındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır. Faktör analiziyle duygusal zekâ ve yaşam yönelimi ölçekleri yeniden düzenlenmiştir. Ölçeklere ait güvenilirlik sonuçları Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Ölçeklere Ait Güvenilirlik Sonuçları

	C. Alpha	
1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.	Duygusal Zekâ ,655	,685
2. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.		
3. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır		
4. Genelde stresle baş edebilirim		
5. Genel olarak, hayatımdan memnunum.		
6. Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.		
7. Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.		
8. Genellikle, yeni çevreye uyum sağlama yeteneğim vardır.		
9. Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.		
10. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.		
11. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.		
12. Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.		
13. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.		
14. Motivasyonumu devam ettirmekte zorlanırım.		
15. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.		
16. Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, geri çekilmeye meyilliyim.		
17. Bir işimin ters gitme olasılığı varsa mutlaka ters gider.		
18. İşlerin istediğim gibi yürüyeceğini neredeyse hiç beklemem.		
19. Hiçbir şey istediğim yönde gelişmez.		
20. Başıma iyi şeylerin geleceğine pek bel bağlamam.		
21. Ne olacağının önceden kestirilmediği durumlarda hep en iyi sonucu beklerim.		
22. Her şeyi hep iyi tarafından ele alırım.		
23. Geleceğim konusunda hep iyimserimdir.		
24. Her türlü olayda bir iyi yan bulmaya çalışırım.		
	Yaşam Yönelimi ,690	

Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha değeri duygusal zeka için ,655, yaşam yönelimi ,690 olarak bulunmuştur.

Toplam Cronbach's Alpha değeri ise ,685 olarak bulunmuştur. Bu değer in $0,60 \leq \alpha < ,80$ değerleri arasında olmasından dolayı, ölçek güvenilirdir denilebilir (Kalaycı 2010:405).

3.9. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3.2'de incelenmiştir.

Tablo 3.2: Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	98	44,3
Erkek	123	55,7
Toplam	221	100

Örneklem grubundaki kişilerin % 44,3'ü (98 kişi) kadın, % 55,7'si (123 kişi) erkek katılımcıdır. Örneklem grubunun yaşlarına göre dağılımı Tablo 3.3'de incelenmiştir.

Tablo 3.3: Örneklem Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
20 Yaş ve Altı	22	10,0
21	40	18,1
22	45	20,4
23	54	24,4
24	34	15,4
25 Yaş ve Üzeri	25	11,8
Toplam	221	100

Örneklem grubundaki kişilerin % 10'u (22 kişi) 20 yaş ve altı, % 18,1'i (40kişi) 21 yaşında, % 20,4'ü (45 kişi) 22 yaşında, % 24,4'ü (54 kişi) 23 yaşında, % 15,4'ü (34 kişi) 24 yaşında ve % 11,8'i (25 kişi) 25 yaş ve üzeri yaştadır.

Örneklem grubunda yer alan katılımcıların tamamının medeni durumları bekar dır. Örneklem grubunun öğrenim gördükleri sınıf durumlarına göre dağılımı tablo 3.4'te incelenmiştir.

Tablo 3.4: Örneklem Grubunun Sınıflarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
1. Sınıf	25	11,3
2. Sınıf	73	33,0
3. Sınıf	123	55,7
Toplam	221	100

Örneklem grubundaki kişilerin % 11,3'ü (25 kişi) birinci sınıfta, % 33'ü (73 kişi) ikinci sınıfta, % 55,7'si (123 kişi) üçüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Örneklem grubunun çalışma durumlarına göre dağılımı tablo 3.5'de incelenmiştir.

Tablo 3.5: Örneklem Grubunun Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Evet, Çalışıyorum	48	21,7
Hayır, Çalışmıyorum	173	78,3
Toplam	221	100

Örneklem grubundaki kişilerin % 21,7'si (48 kişi) evet çalıştığını, % 78,3'ü (173 kişi) hayır çalışmadığını ifade etmişlerdir. Örneklem grubunun çalışma sürelerine göre dağılımı tablo 3.6'da incelenmiştir.

Tablo 3.6: Örneklem Grubunun Çalışma Sürelerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
1 Yıl ve Altı	19	39,6
2 Yıl	12	25,0
3 Yıl ve Üzeri	17	35,4
Toplam	48	100

Örneklem grubundaki kişilerin % 39,6'sı (19 kişi) bir yıl ve altı, % 25'i (12 kişi) iki yıl, % 35,4'ü (17 kişi) üç yıl ve üzeri süredir kurumda çalışmaktadır. Örneklem grubunun gelir durumuna göre dağılımı tablo 3.7'de incelenmiştir.

Tablo 3.7: Örneklem Grubunun Gelir Durumuna Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
0-1000 TL	7	14,6
1001-1500 TL	18	37,5
1501-2000 TL	6	12,5
2001-2500 TL	9	18,8
2501 TL ve Üzeri	8	16,7
Toplam	48	100

Örneklem grubundaki kişilerin % 14,6'sı (7 kişi) 0-1000 TL aralığında, % 37,5'i (18 kişi) 1001-1500 TL aralığında, % 12,5'i (6 kişi) 1501-2000 TL aralığında, % 18,8'i (9 kişi) 2001-2500 TL aralığında, % 16,7'si (8 kişi) 2501 TL ve üzerinde gelire sahiptir.

Duygusal zeka ve yaşam yönelimi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla sorulan sorulara örneklem grubunun vermiş olduğu cevaplarla ilişkin bazı istatistiksel bilgiler Tablo 3.8'de görülmektedir.

Tablo 3.8: Örneklem Grubunun Cevaplarına İlişkin İstatistiksel Bilgiler

	N	Min.	Mak.	Ort.	s.s.
1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.	221	1	5	3,89	,999
2. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	221	1	5	4,00	,934
3. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır	221	1	5	3,82	,996
4. Genelde stresle baş edebilirim	221	1	5	3,56	1,092
5. Genel olarak, hayatımdan memnunum.	221	1	5	3,92	,978
6. Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.	221	1	5	3,68	1,009
7. Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.	221	1	5	3,78	1,049
8. Genellikle, yeni çevreye uyum sağlama yeteneğim vardır.	221	1	5	4,04	1,088
9. Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.	221	1	5	2,76	1,172
10. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.	221	1	5	2,77	1,201
11. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.	221	1	5	2,32	1,152
12. Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.	221	1	5	2,66	1,224
13. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.	221	1	5	2,65	1,305
14. Motivasyonumu devam ettirmekte zorlanırım.	221	1	5	2,43	1,087
15. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.	221	1	5	2,00	1,158
16. Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, geri çekilmeye meyilliyim.	221	1	5	2,21	1,270
17. Bir işimin ters gitme olasılığı varsa mutlaka ters gider.	221	1	5	3,10	1,267
18. İşlerin istediğim gibi yürüyeceğini neredeyse hiç beklemem.	221	1	5	2,56	1,298
19. Hiçbir şey istediğim yönde gelişmez.	221	1	5	2,29	1,302
20. Başıma iyi şeylerin geleceğine pek bel bağlamam.	221	1	5	2,62	1,379
21. Ne olacağının önceden kestirilmediği durumlarda hep en iyi sonucu beklerim.	221	1	5	3,41	1,155
22. Her şeyi hep iyi tarafından ele alırım.	221	1	5	3,64	1,161
23. Geleceğim konusunda hep iyimserimdir.	221	1	5	3,82	1,134
24. Her türlü olayda bir iyi yan bulmaya çalışırım.	221	1	5	3,88	1,026

Tablo 3.8’de örneklem grubunun araştırma sorularına vermiş olduğu cevapların minimum, maksimum, ortalama ve standart hata puanları gösterilmiştir. Sorulara verilen cevapların minimum puanı 1 maksimum puanını 5’tir. Genellikle, yeni çevreye uyum sağlama yeteneğim vardır değişkenlerinin ortalama değeri (4,04) en yüksek puandadır. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur değişkeninin puan ortalaması (2,0) en düşük puandadır.

3.10. Örneklem Grubunun Duygusal Zekâ ve Yaşam Yönelimi

Düzeylelerine İlişkin Yapılan Analizler

Katılımcıların duygusal zekâlarını ölçmek için Petrides ve Furnham tarafından geliştirilen ve Deniz, Özer, Işık tarafından (2013), Türkçe’ye uyarlanarak geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılan duygusal zekâ ölçeğinin kısa formu kullanılmıştır. Ölçek dört boyuttan oluşmaktadır.

Katılımcılardan ölçekteki 20 maddenin her birine ne ölçüde katıldıklarını “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden oluşan beşli likert ölçeğinde işaretlemeleri istenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda 16 maddeden dört boyut altında toplanmıştır.

Duygusal zekâ ölçeğinin yapı geçerliliğini sınamak için İstanbul’daki bir vakıf üniversitesinin lisans programında öğrenim gören öğrencilerden elde edilen verilere açıklayıcı (Principal Components Analysis) faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi terimi, birbirinden farklı fakat aynı zamanda birbiriyle ilişkili teknikleri içerir. Sayılan bu faktör analizi yöntemlerinden, faktörlerin elde edilmesinde en yaygın kullanılanı Principal Component Analysis (Temel Bileşenler Analizi)’dir. Bu yöntemde, değişkenler arasındaki maksimum varyansı açıklayan birinci faktör hesaplanır. Kalan maksimum miktardaki varyansı açıklamak için ikinci faktör hesaplanır. Bu durum böylece devam eder (Kalaycı 2010, s.321). Verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile bulunur. Bartlett küresellik testinin aldığı değer ve onun anlamlılığı ise; değişkenlerin birbirleri ile ilişki gösterip göstermediklerini test eder.

KMO’nun, 60’dan yüksek, Bartlett testinin anlamlı bulunması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir. Sonuçlar (KMO=0,818; $X^2= 791,221$; $p=,00$), veri grubunun faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir.

Varimaks dönüştürmeli temel bileşenler faktör analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin % 52,57'sini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan dört faktör belirlenmiştir. Öz değer grafiği, analiz sonucunda ortaya çıkan gerçek ve hata faktörlerini gösteren bir grafikdir. Faktör sayısına karar verme kuralının güçlü ve zayıf yanlarının olduğu gerçeğinden hareketle, faktör analizi çalışmalarında çoklu ölçüt kullanılması önerilmektedir. Veri grubuna uygulanan öz değer grafiği sonuçları maddelerin dört boyutlu bir özelliği ölçtüğünü desteklemektedir (Özdemir 2009, s.61). Tablo 3.9' da görüldüğü üzere öz değeri 1.00'den bir faktör çıkmıştır.

Tablo 3.9: Duygusal Zekâ Ölçeğinin Faktöre Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri

Maddeler	1. Faktör İyi Oluş	1. Faktör Öz Kontrol	3. Faktör Duygusalılık	4. Faktör Sosyalilik
1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.	,725			
2. Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.		,648		
3. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.		,771		
4. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.		,694		
5. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	,472			
6. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.				,639
7. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır.	,759			
8. Genelde stresle baş edebilirim.	,535			
9. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.			,724	
10. Motivasyonumu devam ettirmekte zorlanırım.			,728	
11. Genel olarak, hayatımdan memnunum.	,509			
12. Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.		,563		
13. Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.	,549			
14. Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, geri çekilmeye meyilliyim.				,826
15. Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.	,730			
16. Genellikle, yeni çevreye uyum sağlama yeteneğim vardır.	,669			
Özdeğer	3,361	2,063	1,629	1,357
Açıklanan Varyans %	21,008	12,897	10,182	8,483
Toplam Açıklanan Varyans %	21,008	33,904	44,087	52,570

En düşük faktör yükü, 45 alınmıştır ve ölçekteki bir maddenin bir faktördeki yükü, 45'in üstünde ve bu maddenin diğer faktörlerdeki yükünden ,10 veya daha yüksek ise madde o faktörde sayılmıştır (Özdemir 2009:67).

Buna göre 3, 9, 19 ve 15. maddeler birbirine yakın yük değerleri aldığı için ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra analiz tekrarlandığında açıklanan varyans, toplam varyansın % 52,570'ini oluşturmuştur. 1. faktörün toplam varyansın % 21,008'ini açıkladığı, öz değerinin 3,361; 2. Faktör toplam varyansın % 12,897'sini açıkladığı, öz değerinin 2,063; 3. Faktör toplam varyansın % 10,182'sini açıkladığı, öz değerinin 1,629; 4. Faktör toplam varyansın % 8,483'ünü açıkladığı, öz değerinin 1,357 olduğu belirlenmiştir. Tablo 3.15'de görüldüğü gibi, maddeler dört faktör oluşturmuştur.

Ölçeğin faktör yapısı Petrides ve Furnham tarafından geliştirilen ve Deniz, Özer, Işık tarafından (2013), Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan duygusal zekâ ölçeğinin kısa formunun faktör yapısıyla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Maddeler özgün yapıya uygun dağılmışlardır.

Yaşam yönelimi ölçeği yapılan testlerde ($KMO=0,717$; $X^2= 361,633$; $p=,00$), veri grubunun faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Yaşam yönelimi ölçeğinden elde edilen veriler daha sonra açıklayıcı faktör analizine Principal Components Analysis tabi tutulmuştur. Kaisers' ölçütüne göre özdeğeri (eigenvalue) 1,00'a eşit veya daha büyük olan faktörler analizde kalır. Varimaks dönüştürmeli temel bileşenler faktör analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin % 54,495'ini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 2 faktör belirlenmiştir. Öz değer grafiği, analiz sonucunda ortaya çıkan gerçek ve hata faktörlerini gösteren bir grafikdir. Faktör sayısına karar verme kuralının güçlü ve zayıf yanlarının olduğu gerçeğinden hareketle, faktör analizi çalışmalarında çoklu ölçüt kullanılması önerilmektedir. Veri grubuna uygulanan öz değer grafiği sonuçları maddelerin iki boyutlu bir özelliği ölçtüğünü desteklemektedir (Özdemir 2009, s.61). Tablo 3.10'da görüldüğü üzere öz değeri 1.00'den büyük iki faktör çıkmıştır.

Tablo 3.10: İş Tatmini Ölçeğinin Faktörlere Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri

Maddeler	1.Faktör Kötümserlik	2.Faktör İyimserlik
1. Bir işimin ters gitme olasılığı varsa mutlaka ters gider.	,616	
2. İşlerin istediğim gibi yürüyeceğini neredeyse hiç beklemem.	,761	
3. Hiçbir şey istediğim yönde gelişmez.	,826	
4. Başıma iyi şeylerin geleceğine pek bel bağlamam.	,736	
5. Ne olacağının önceden kestirilmediği durumlarda hep en iyi sonucu beklerim.		,617
6. Her şeyi hep iyi tarafından ele alırım.		,825
7. Geleceğim konusunda hep iyimserimdir.		,699
8. Her türlü olayda bir iyi yan bulmaya çalışırım.		,729
Özdeğer	2,272	2,088
Açıklanan Varyans %	28,400	26,095
Toplam Açıklanan Varyans %	28,400	54,495

En düşük faktör yükü, 45 alınmıştır ve ölçekteki bir maddenin bir faktördeki yükü, 45'in üstünde ve bu maddenin diğer faktörlerdeki yükünden, 10 veya daha yüksek ise madde o faktörde sayılmıştır (Özdemir 2009: 67).

Ölçekte yer alan 2, 6, 7 ve 10. maddeler dolgu sorusudur. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra analiz tekrarlandığında açıklanan varyans, toplam varyansın % 54,495'ini oluşturmuştur.

1. faktörün toplam varyansın % 28,40'ını açıkladığı, öz değerinin 2,272; 2. Faktör toplam varyansın % 26,095'ini açıkladığı, öz değerinin 2,088 olduğu belirlenmiştir. Tablo 3.16'da görüldüğü gibi, maddelerin önemli bir bölümü ayrı birer faktör oluşturmuştur. Ölçeğin faktör yapısı Aydın ve Tezer'in (1991) ileri sürdüğü yapıyla birebir örtüştüğü belirlenmiştir. Maddeler özgün yapıya uygun dağılmışlardır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin boyutlarına ilişkin puan ortalamaları tablo 3.11'de gösterilmiştir.

Tablo 3.11: Boyutlara İlişkin Puan Ortalamaları

Değişkenler	N	Ort.	s.s.
İyi Oluş	221	3,84	,658
Öz Kontrol	221	2,63	,824
Duygusallık	221	2,54	,977
Sosyallik	221	2,10	1,040
Kötümserlik	221	2,64	,972
İyimserlik	221	3,69	,806
Duygusal Zekâ	221	3,10	,349
Yaşam Yönelimi	221	3,40	,567

Tablo 3.11’de boyutlara ilişkin ortalama puanlara yer verilmiştir. Duygusal zekânın puan ortalamasının 3,10yaşam yönelimi değişkeninin puan ortalamasının ise 3,40olduğu görülmektedir.

T testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun cinsiyetleriyle karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni ile iyi oluş ($p=,829>,05$), öz kontrol ($p=,805>,05$), duygusallık ($p=,526>,05$), sosyallik ($p=,138>,05$), kötümserlik ($p=,485>,05$) ve iyimserlik ($p=,125>,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anova testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun yaşlarıyla karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Anova testi sonucunda yaş değişkeni ile iyi oluş ($p=,247>,05$), öz kontrol ($p=,269>,05$), duygusallık ($p=,188>,05$), sosyallik ($p=,986>,05$) ve iyimserlik ($p=,722>,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yaş ile kötümserlik değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiş ve anlamlı farklılıkları gösteren anova testi sonuçları Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12: Yaş ile Kötümserlik Değişkenine İlişkin Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kay.	Kareler Top.	N	Kareler Ort.	F	P	Anl. Fark
Kötümserlik	Gruplararası	15,345	5	3,069	3,426	,005	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-6
	Gruplarıçi	192,571	215	,896			
	Toplam	297,916					

Tablo 3.12’de verilen analiz sonuçları, yaş ile kötümserlik ($p=,005<,05$) değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Yaş grupları arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla LSD testi yapılmıştır. LSD testine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.13’de verilmiştir.

Tablo 3. 13: Yaş ile Kötümserlik Değişkenine İlişkin LSD Testi Sonuçları

	Yaş Durumu	Farkların Ort.	St. Hata	P
Kötümserlik	20 Yaş ve Altı	,776	,251	,002
	21 Yaş			
	20 Yaş ve Altı	,886	,246	,000
	21 Yaş			
	20 Yaş ve Altı	,882	,239	,000
	23 Yaş			
	20 Yaş ve Altı	,577	,259	,027
	24 Yaş			
	20 Yaş ve Altı	,854	,274	,002
	25 Yaş ve Üzeri			

Tablo 3.13’de görüldüğü gibi, 20 yaş ve altı ile 21 yaş ($p=,002<,05$), 20 yaş ve altı ile 22 yaş ($p=,000<,05$), 20 yaş ve altı ile 23 yaş ($p=,000<,05$), 20 yaş ve altı ile 24 yaş ($p=,027<,05$) ve 20 yaş ve altı ile 25 yaş ve üzeri ($p=,002<,05$) aralığındaki katılımcıların kötümserlik durumlarında farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 21 yaş, 22 yaş, 23 yaş, 24 yaş ve 25 yaş ve üzeri yaş aralığındaki çalışanların aleyhinedir.

20 yaş ve altında olan ($X\bar{=}3,36$) öğrencilerin kötümserlik düzeyi, 21 yaş ($X\bar{=}2,59$), 22 yaş ($X\bar{=}2,48$), 23 yaş ($X\bar{=}2,489$), 24 yaş ($X\bar{=}2,79$) ve 25 yaş ve üzeri ($X\bar{=}2,51$) olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anova testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun sınıf durumları karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Anova testi sonucunda sınıf durumu değişkeni ile öz kontrol ($p=,921>,05$), duygusallık ($p=,797>,05$), sosyallik ($p=,590>,05$) ve iyimserlik ($p=,056>,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sınıf durumu ile iyi oluş ve kötümserlik değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiş ve anlamlı farklılıkları gösteren anova testi sonuçları Tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3.14: Sınıf Durumu ile İyi Oluş ve Kötümserlik Değişkenlerine İlişkin Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kay.	Kareler Top.	N	Kareler Ort.	F	P	Anl. Fark
İyi Oluş	Gruplararası	5,172	2	2,586	6,263	,002	1-2, 1-3
	Gruplarıçi	90,002	218	,413			
	Toplam	95,173					
Kötümserlik	Gruplararası	14,977	2	7,489	8,461	,000	1-2, 1-3
	Gruplarıçi	192,939	218	,885			
	Toplam	207,916					

Tablo 3.14de verilen analiz sonuçları, sınıf durumu ile iyi oluş ($p=,002<,05$) ve kötümserlik değişkenleri ($p=,000<,05$) arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Sınıflara arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla LSD testi yapılmıştır. LSD testine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.15’de verilmiştir.

Tablo 3.15: Sınıf Durumu ile İyi Oluş, Kötümserlik Değişkenlerine İlişkin LSD Testi Sonuçları

	Sınıf Durumu	Farkların Ort.	St. Hata	P
İyi Oluş	1. Sınıf	-,334	,149	,026
	2. Sınıf			
	1. Sınıf	-,487	,141	,001
	3. Sınıf			
Kötümserlik	1. Sınıf	,863	,218	,000
	2. Sınıf			
	1. Sınıf	,785	,206	,000
	3. Sınıf			

Tablo 3.15’de görüldüğü gibi, 1. sınıf ile 2. sınıf ($p=,026<,05$) ve 1. sınıf ile 3. sınıftaki ($p=,001<,05$) öğrencilerin iyi oluş durumlarında farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 1. ve 2. sınıftaki öğrencilerin aleyhinedir. 3. sınıftaki ($X\bar{=}3,94$) öğrencilerin iyi oluş düzeyi, 1. sınıf ($X\bar{=}3,46$) ve 2. sınıftaki ($X\bar{=}3,79$) öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

1. sınıf ile 2. sınıf ($p=,000<,05$) ve 1. sınıf ile 3. sınıftaki ($p=,000<,05$) öğrencilerin kötümserlik durumlarında farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 2. ve 3. sınıftaki öğrencilerin aleyhinedir.

1. sınıftaki ($X\bar{=3,36}$) öğrencilerin kötümserlik düzeyi, 2. sınıf ($X\bar{=2,50}$) ve 3. sınıftaki ($X\bar{=2,58}$) öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

T testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun okul dışında çalışma durumları karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Okul dışında çalışma durumu değişkeni ile iyi oluş ($p=,226>,05$), duygusallık ($p=,760>,05$), sosyallik ($p=,763>,05$), kötümserlik ($p=,845>,05$) ve iyimserlik ($p=,655>,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Okul dışında çalışma durumu ile öz kontrol değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiş ve anlamlı farklılıkları gösteren (bağımsız iki örnek) t testi sonuçları Tablo 3.16’da verilmiştir.

Tablo 3.16: Okul Dışında Çalışma Durumu ile Öz Kontrol Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	N	Ortalama	St. Hata	F	P
Öz Kontrol	Evet, Çalışıyorum	48	2,52	,672	5,900	,016
	Hayır, Çalışmıyorum	173	2,66	,861		

Tablo 3.16’da okul dışında çalışma durumu değişkeni ile öz kontrol ($p=,016<, 05$) değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Değişkende okul dışında çalışmayanların puan ortalaması çalışan katılımcılara göre daha yüksektir. Değişkene çalışmayan katılımcıların çalışan katılımcılara göre daha fazla katılım gösterme nedeni olarak öz kontrole daha fazla önem vermeleri olduğu düşünülmektedir.

Duygusal zekânın ve yaşam yönelimine etkisini belirleyebilmek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Duygusal zekâ genel bir değişken olarak değerlendirilerek analize tabi tutulmuştur. Duygusal zekâ bağımsız değişken; yaşam yönelimi ve alt boyutları ise bağımlı değişken olarak değerlendirilmiştir.

Genel olarak duygusal zekâ ile yaşam yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,281$; $R^2=0,079$; $F=18,733$ ve $Sig.=,000$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iş tatminindeki değişimin % 7’lik kısmı duygusal zekâ tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri($p=,000<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.17’de verilmiştir.

Tablo 3.17: Duygusal Zekânın Yaşam Yönelimine Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	2,033	,318		6,389	,000
Duygusal Zeka	,434	,100	,281	4,328	,000

Tablo 3.17’de görüldüğü üzere duygusal zekadaki 1 birimlik artış toplamda yaşam yöneliminde ,434 birim artıracaktır.

Duygusal zekânın ($p=,000<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan duygusal zekanın katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre yaşam yönelimini arttırmak için duygusal zekânın artırılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile iyi oluş arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,202$; $R^2=0,041$; $F=9,277$ ve Sig.=,003 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyi oluştaki değişimin % 4’lük kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. değeri ($p=,003<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3.18: İyi Oluşun Kötümserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	3,781	,381		9,930	,000
İyi Oluş	-,298	,098	-,202	-3,046	,003

Tablo 3.18’de görüldüğü üzere iyi oluştaki 1 birimlik artış kötümserliği ,298 birim azaltacaktır. İyi oluşun ($p=,003<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan iyi oluşun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği arttırmak için iyi oluşun azaltılması gerekmektedir.

İyi oluş ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,473$; $R^2=0,223$; $F=63,007$ ve Sig.=,000 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlikteki değişimin % 22’lik kısmı iyi oluş tarafından açıklanmaktadır.

Sig. Değeri($p=,000<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.19’da verilmiştir.

Tablo 3.19: İyi Oluşun İyimserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	1,464	,284		5,152	,000
İyi Oluş	,580	,073	,473	7,938	,000

Tablo 3.19’da görüldüğü üzere iyi oluştaki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,473 birim artıracaktır. İyi oluşun ($p=,000<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan iyi oluşun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için iyi oluşunda artırılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile öz kontrol arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,276$; $R^2=0,076$; $F=18,045$ ve $Sig.=,000$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile öz kontrol da ki değişimin % 7’lik kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır.

Sig. Değeri ($p=,000<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3.20: Öz Kontrolün Kötümserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	1,783	,211		8,457	,000
Öz Kontrol	,325	,077	,276	4,248	,000

Tablo 3.20’de görüldüğü üzere öz kontrol da ki 1 birimlik artış kötümserliği ,276 birim artıracaktır. Öz kontrolün ($p=,000<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan öz kontrolün katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği arttırmak için öz kontrolün artırılması gerekmektedir.

Öz kontrol ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,203$; $R^2=0,041$; $F=9,419$ ve $Sig.=,002$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlikteki değişimin % 4’lük kısmı öz kontrol tarafından açıklanmaktadır. Sig. değeri ($p=,002<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.21’de verilmiştir.

Tablo 3.21: Öz Kontrolün İyimserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	4,210	,178		23,624	,000
Öz Kontrol	-,199	,065	-,203	-3,069	,002

Tablo 3.21’de görüldüğü üzere öz kontrol da ki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,203 birim azaltacaktır. Öz kontrolün($p=,002<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan öz kontrolün katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için öz kontrolün azaltılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile duygusallık arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,311$; $R^2=0,097$; $F=23,453$ ve $Sig.=,000$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile duygusallıktaki değişimin % 9’luk kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri ($p=,000<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.22’de verilmiştir.

Tablo 3.22: Duygusallığın Kötümserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	1,854	,174		10,680	,000
Duygusallık	,309	,064	,311	4,843	,000

Tablo 3.22’de görüldüğü üzere duygusallıktaki 1 birimlik artış kötümserliği ,311 birim arttıracaktır. Duygusallığın ($p=,000<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunmuştur.

Duygusallığın katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği artırmak için duygusallığın artırılması gerekmektedir.

Duygusallık ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,148$; $R^2=0,022$; $F=4,938$ ve $Sig.=,027$ olarak bulunmuştur.

R^2 değeri ile iyimserlikteki değişimin % 2’lik kısmı duygusallık tarafından açıklanmaktadır. Sig. değeri ($p=,027<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.23’de verilmiştir.

Tablo 3.23: Duygusallığın İyimszerliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	3,998	,150		26,691	,000
Duygusallık	-,123	,055	-,148	-2,222	,027

Tablo 3.23’de görüldüğü üzere duygusallıktaki 1 birimlik artış toplamda iyimszerliği ,148 birim azaltacaktır. Duygusallığın ($p=,027<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan duygusallığın katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimszerliği arttırmak için duygusallığın azaltılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile sosyallik arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,181$; $R^2=0,033$; $F=7,390$ ve $Sig.=,007$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile sosyallikteki değişimin % 3’lük kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri ($p=,007<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.24’de verilmiştir.

Tablo 3.24: Sosyalliğin Kötümserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	2,283	,146		15,667	,000
Sosyallik	,169	,062	,181	2,719	,007

Tablo 3.24’de görüldüğü üzere sosyallikteki 1 birimlik artış kötümserliği ,181 birim arttıracaktır. Sosyalliğin ($p=,007<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan sosyalliğinkatsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği arttırmak için sosyalliğin artırılması gerekmektedir.

Sosyallik ile iyimszerlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, $R= 0,139$; $R^2=0,019$; $F=4,285$ ve $Sig.=,040$ olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimszerlikteki değişimin % 2’lik kısmı sosyallik tarafından açıklanmaktadır. Sig. değeri ($p=,040<,05$) 0,05’ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizine ait sonuçlar aşağıdaki tablo 3.25’de verilmiştir.

Tablo 3.25: Sosyalliğin İyimserliğe Etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Coefficients (β)	t	Sig.
Sabit	3,914	,122		32,155	,000
Sosyallik	-,107	,052	-,139	-2,070	,040

Tablo 3.25’de görüldüğü üzere sosyallikteki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,139 birim azaltacaktır. Duygusallığın ($p=,040<,05$) Sig. değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan sosyalliğin katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için sosyalliğin azaltılması gerekmektedir.

Duygusal zeka ve yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 3.26’da verilmiştir.

Tablo 3.26: Duygusal Zeka ve Yaşam Yönelimi Değişkenleri Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Boyutlar	Boyut	N	r	p
Duygusal Zekâ	Yaşam Yönelimi	221	,264	,000
İyi Oluş	Öz Kontrol	221	-,269	,000
İyi Oluş	Duygusalılık	221	-,285	,000
İyi Oluş	Sosyallik	221	-,365	,000
İyi Oluş	İyimserlik	221	,473	,000
İyi Oluş	Kötümserlik	221	-,202	,003
Öz Kontrol	Duygusalılık	221	,319	,000
Öz Kontrol	Sosyallik	221	,334	,000
Öz Kontrol	İyimserlik	221	-,203	,000
Öz Kontrol	Kötümserlik	221	,276	,000
Duygusalılık	Sosyallik	221	,281	,000
Duygusalılık	İyimserlik	221	-,148	,027
Duygusalılık	Kötümserlik	221	,311	,000
Sosyallik	İyimserlik	221	-,139	,040
Sosyallik	Kötümserlik	221	,181	,007

Genel olarak duygusal zeka ile yaşam yönelimi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda % 26,4 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki bulunmuştur. Buna göre duygusal zekâ değişkeninin puanı arttıkça yaşam yönelimi değişkeninin de puanı artmaktadır.

İyi oluş ile öz kontrol, duygusallık, sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, öz kontrol değişkeniyle % ,26,9 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, duygusallık değişkeniyle % 28,5 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, sosyallik değişkeniyle % 36,5 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki saptanmıştır.

İyimserlik değişkeniyle % 47,3 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 20,2 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,003<,05$) zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre iyi oluş değişkeninin puanı arttıkça öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik değişkeninin puanı azalmakta, iyimserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Öz kontrol ile duygusallık, sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, duygusallık değişkeniyle % 31,9 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, sosyallik değişkeniyle % 33,4 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, iyimserlik değişkeniyle % 20,3 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 27,6 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre öz kontrol değişkeninin puanı arttıkça iyimserlik değişkeninin puanı azalmakta, duygusallık, sosyallik, kötümserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Duygusallık ile sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, sosyallik değişkeniyle % 28,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, iyimserlik değişkeniyle % 14,8 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,027<,05$) zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 31,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,000<,05$) zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre duygusallık değişkeninin puanı arttıkça iyimserlik değişkeninin puanı azalmakta, sosyallik ve kötümserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Sosyallik ile iyimserlik ve kötümserlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, iyimserlik değişkeniyle % 13,9 düzeyinde negatif yönde anlamlı ($p=,040<,05$) zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 18,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ($p=,007<,05$) zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre sosyallik değişkeninin puanı arttıkça iyimserlik değişkeninin puanı azalmakta, kötümserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Duygusal zekânın puan ortalamasının 3,10 yaşam yönelimi değişkeninin puan ortalamasının ise 3,40 olduğu görülmektedir. T testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun cinsiyetleriyle karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni ile iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anova testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun yaşlarıyla karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Anova testi sonucunda yaş değişkeni ile iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik ve iyimserlik arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. 20 yaş ve altı ile 25 yaş ve üzeri aralığındaki katılımcıların kötümserlik durumlarında farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 21 yaş, 22 yaş, 23 yaş, 24 yaş ve 25 yaş ve üzeri yaş aralığındaki çalışanların aleyhinedir. 20 yaş ve altında olan öğrencilerin kötümserlik düzeyi, 21-24 yaş ile 25 yaş ve üzeri olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anova testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun sınıf durumları karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Anova testi sonucunda sınıf durumu değişkeni ile öz kontrol, duygusallık, sosyallik ve iyimserlik arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

1. sınıf ile 2. sınıf ve 1. sınıf ile 3. sınıftaki öğrencilerin iyi oluş durumlarında farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 1. ve 2. sınıftaki öğrencilerin aleyhinedir. 3. Sınıftaki öğrencilerin iyi oluş düzeyi, 1. Sınıf ve 2. Sınıftaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. 1. sınıf ile 2. sınıf ve 1. sınıf ile 3. Sınıftaki öğrencilerin kötümserlik durumlarında farklılık bulunmuştur.

Bu farklılık 2. ve 3. sınıftaki öğrencilerin aleyhinedir. 1. Sınıftaki öğrencilerin kötümserlik düzeyi, 2. sınıf ve 3. Sınıftaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

T testiyle duygusal zekâ ile yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik ve iyimserlik değişkenleri ile örneklem grubunun okul dışında çalışma durumları karşılaştırılarak bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Okul ve iyimserlik arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Okul dışında çalışma durumu değişkeni ile öz kontrol değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Değişkende okul dışında çalışmayanların puan ortalaması çalışan katılımcılara göre daha yüksektir. Değişkene çalışmayan katılımcıların çalışan katılımcılara göre daha fazla katılım gösterme nedeni olarak öz kontrole daha fazla önem vermeleri olduğu düşünülmektedir.

Duygusal zekâ ile yaşam yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,000 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iş tatminindeki değişimin % 7'lik kısmı duygusal zekâ tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri ($p=,000<,05$) 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Duygusal zekadaki 1 birimlik artış toplamda yaşam yöneliminde ,434 birim artıracaktır. Duygusal zekânın Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan duygusal zekanın katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre yaşam yönelimini arttırmak için duygusal zekânın artırılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile iyi oluş arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,003 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyi oluştaki değişimin % 4'lük kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. İyi oluştaki 1 birimlik artış kötümserliği ,298 birim azaltacaktır. İyi oluşun Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan iyi oluşun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği arttırmak için iyi oluşun azaltılması gerekmektedir.

İyi oluş ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,000 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlikteki değişimin % 22'lik kısmı iyi oluş tarafından açıklanmaktadır.

Sig. Değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. İyi oluştaki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,473 birim artıracaktır. İyi oluşun Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan iyi oluşun katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için iyi oluşunda artırılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile öz kontrol arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,000 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile öz kontrol da ki değişiminin % 7'lik kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Öz kontrol da ki 1 birimlik artış kötümserliği ,276 birim artıracaktır. Öz kontrolün Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan öz kontrolün katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği artırmak için öz kontrolün artırılması gerekmektedir.

Öz kontrol ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,002 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlikteki değişiminin % 4'lük kısmı öz kontrol tarafından açıklanmaktadır. Sig. değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Öz kontrol da ki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,203 birim azaltacaktır. Öz kontrolün Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan öz kontrolün katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için öz kontrolün azaltılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile duygusallık arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,000 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile duygusallıktaki değişiminin % 9'lük kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Duygusallıktaki 1 birimlik artış kötümserliği ,311 birim artıracaktır. Duygusallığın Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan duygusallığın katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği artırmak için duygusallığın artırılması gerekmektedir.

Duygusallık ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,027 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlikteki değişiminin % 2'lik kısmı duygusallık tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Duygusallıktaki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,148 birim azaltacaktır. Duygusallığın Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan duygusallığın katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için duygusallığın azaltılması gerekmektedir.

Kötümserlik ile sosyallik arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,007 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile sosyallikteki değişimin % 3'lük kısmı kötümserlik boyutu tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Sosyallikteki 1 birimlik artış kötümserliği ,181 birim artıracaktır. Sosyalliğin Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan sosyalliğin katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre kötümserliği artırmak için sosyalliğin artırılması gerekmektedir.

Sosyallik ile iyimserlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, Sig.=,040 olarak bulunmuştur. R^2 değeri ile iyimserlikteki değişimin % 2'lik kısmı sosyallik tarafından açıklanmaktadır. Sig. Değeri 0,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Sosyallikteki 1 birimlik artış toplamda iyimserliği ,139 birim azaltacaktır.

Duygusallığın Sig. değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle t değeri de her düzeyde anlamlı bulunduğundan sosyalliğin katsayısı istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre iyimserliği arttırmak için sosyalliğin azaltılması gerekmektedir.

Duygusal zeka ve yaşam yönelimini incelemeye yönelik sorulardan oluşan değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Genel olarak duygusal zeka ile yaşam yönelimi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda % 26,4 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki bulunmuştur. Buna göre duygusal zekâ değişkeninin puanı arttıkça yaşam yönelimi değişkeninin de puanı artmaktadır.

İyi oluş ile öz kontrol, duygusallık, sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, öz kontrol değişkeniyle % ,26,9 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, duygusallık değişkeniyle % 28,5 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, sosyallik değişkeniyle % 36,5 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, iyimserlik değişkeniyle % 47,3 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 20,2 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, bulunmuştur.

Buna göre iyi oluş değişkeninin puanı arttıkça öz kontrol, duygusallık, sosyallik, kötümserlik değişkeninin puanı azalmakta, iyimserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Öz kontrol ile duygusallık, sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, duygusallık değişkeniyle % 31,9 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, sosyallik değişkeniyle % 33,4 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, iyimserlik değişkeniyle % 20,3 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 27,6 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre öz kontrol değişkeninin puanı arttıkça iyimserlik değişkeninin puanı azalmakta, duygusallık, sosyallik, kötümserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Duygusallık ile sosyallik, iyimserlik ve kötümserlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, sosyallik değişkeniyle % 28,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, iyimserlik değişkeniyle % 14,8 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 31,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre duygusallık değişkeninin puanı arttıkça iyimserlik değişkeninin puanı azalmakta, sosyallik ve kötümserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Sosyallik ile iyimserlik ve kötümserlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, iyimserlik değişkeniyle % 13,9 düzeyinde negatif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, kötümserlik değişkeniyle % 18,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki, bulunmuştur. Buna göre sosyallik değişkeninin puanı arttıkça iyimserlik değişkeninin puanı azalmakta, kötümserlik değişkeninin ise puanı artmaktadır.

Bu araştırma duygusal zekânın kişinin bireysel yaşamındaki güdülerini yaşam yönelimine etkilerini çeşitli duygusal değişikliklere göre ne şekilde yönlendirebileceği ya da etkileyeceğini belirlemek ve ortaya koymak adına yapılmıştır.

Günümüz şartlarında sürekli değişen koşullara adaptasyon ve bu doğrultuda yaşanan duygu yoğunlukları, eğitimin, yaşın ve kültürel değişimin zorunlu olarak maruz kalınan çevresel koşullar duygusal zekânın gelişmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgiye kolay ulaşabilmenin paralelinde kişinin gelişiminin hızlılığı ve sürekli proaktif bir karakterin kaçınılmazlığı söz konusu olmaktadır.

Bu koşullar doğrultusunda kişinin duygusal zekâ gelişimi kaçınılmaz olup buna paralel olarak ise yaşam yönelimi hızla daha önemli bir hal aldığı söylenebilmektedir.

Bilgi çağı gelişen ve değişen teknolojiyi zorunlu kılıp bireylerin adaptasyonunu zorunlu kılarak duygusal değişimi ile duygusal zekânın gelişimini de zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla duygusal zekânın gelişimi daha bilinçli bir gelecek oluşturma isteği, başarı ve liderliği de kamçulamakta ve kaçınılmaz değişimi öngörmektedir.

Yapılan anket çalışması y kuşağının duygusal zekâ ile yaşam yönelimi arasında ne yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Bu etkiyi ortaya koyarken duygusal zekânın; bireylerde iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik kavramları, yaşam yöneliminde ise iyimserlik ve kötümserlik kavramları ile ilişkilendirme yapılmıştır. Hipotezleri test etmek amacıyla oluşturulan korelasyon ve regresyon modelleri önemli bulgular ortaya koymaktadır. Bu kapsamda incelenen değişkenlerden elde edilen bulguların literatürü önemli ölçüde destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

5. KAYNAKÇA

- Abraham, Rebecca; “*Emotional Dissonance in Organizations: A Conceptualization of Consequences, Mediators and Moderators*”, *Leadership & Organizational Development Journal*, Vol.19, No.3, 1998, 137-146.
- Ajzen, I. Ve Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliff, NJ: Prentice Hall.
- Akal, Zühal. (1992), *İşletmelerde Performans Ölçüm ve Denetimi*, MPM Yayınları, Ankara.
- Akerlof, G.A., Rose, A.K. ve Yellen, J.L. (1988). “*Job Switching and Job Satisfaction in The US Labour Market*”, *Brooking Papers on Economic Activity*, 2: 495-582.
- Alexander, J.A., Bloom, J. ve Nuchols, B. (1994), “*Nursing Turnover and Hospital Efficiency: An Ornanization-Level Analysis*” *Industrial Relations*, 33: 505-520.
- Antonakis, J. (2003), “*Why Emotional Intelligence Does Not Predict Leadership Effectiveness: A Commit on Prati, Douglas, Ferris, Ammeter and Buckley*”, *The International Journal of Organizational Analysis*, Vol.II, No.4: 355-361.
- Argon, Türkan ve Altay Eren (2004). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Arıcioğlu N.Atilla, *Yönetmel Başarının Değerlendirilmesinde Duygusal Zekâ Kullanımı*, AİİBFD, 22.Yıl, Sayı 4, Sayfa 27-29.
- Atkinson, R.L., R.C. Atkinson and E.R. Hilgard (1995), *Psikolojiye Giriş*,(Çev.Kemal Atalay-Mustafa Atalay-Aysun Yavuz), Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Barlett, K.R., 1999. “*The Relationship Between Training and Organizational Commitment in The Health Care Field*”, The University of Illionis (The Degree of Doctor of Philosophy), Urbana.
- Baker, B. L. Blacher, J. ve Olsson, M. B. 2005, *Preschool Children With and Without Developmental Delay; Behaviour Problems, Parents Optimisim an Well-Being Journal of Intellectual Disability Research*, Volume 49 Issue 8, 575.
- Barnes, B.L., Agago, M.O. ve Coombs, W. T. (1998). “*Effects of Job Related Stress on Faculty Intension to Leave Academia*”, *Research in Higher Education*, 39(4): 457-469.

- Bar-On, R. (1997). *Bar On Emotional Quotient Inventory: EQ-I Technical Manual*. Toronto: Multi-Health Systems, Inc.
- Bar-On, R., Brown, J. M., Kirckcaldy, B.D. And Thome, E.P (2000). Emotional Expression and Implication for Occupatioanal Stress; An Application of The Emotional Quotient Inventory, *Personality and Individual Differences*. 28, Ss 1107-1118.
- Bar-On, R. (2005). "The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence". In P.Fernández-Berrocal and N. Extremera (Guest Editors), Special Issue on Emotional Intelligence, *Psicothema*, 17. (Www.Eiconsortium.Org Erişim Tarihi: 19.05.2005).
- Barutçugil, İsmet. (2002), Performans Yönetimi, Kariyer Yayıncılık İletişim Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti., İstanbul.
- Barutçugil, İ. (2006). Yöneticinin Yönetimi, İstanbul: Kariyer Yayınları.
- Bas, M. İ., A. Artar, İşletmelerde Verimlilik Denetimi, Ölçme ve Değerlendirme Modelleri, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, Yayın No:435, Ankara, 1990.
- Basaran, İ. E., Örgütsel Davranış, Gül Yayınevi, Ankara, 1991.
- Beach, D.S. (1980). *Personel: The Management of People At Work*. Macmillan Publishing Co., Inc. Newyork.
- Beceren, E. (2002). *Duygusal Zekâ, Personal Excellence*. Rota Yayın Yapım Tanıtım.
- Bedi, G. Ve Brown, S. L. 2005, Optimism, Coping Style and Emotional Well-Being in Cardiac Patients, *British Journal of Health Psychology*, 10, Ss 57-70.
- Bibby, C.L., 2008. "Should I Stay or Shoul I Leave? Perceptions of Age Discrimination, Organizational Justice and Employee Attitudes on Intentions to Leave", *Journal of Applied Management and Entrepreneurship*, 13(2), Ss. 63-86.
- Biebel, E. And Cordner, G., (2003). Repeat Cals for People With Mental Illness: An Application of Hot-Spots Analysis. *Police Form*, 13(3), 1-8.
- Bingöl, D, (2003), İnsan Kaynakları Yönetimi, Beta Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, S. 273. *Ciarrochi Joseph, Deane Frank P, Stephen Anderson Stephen*.
- Bluedorn, A.C. (1982). "A Unified Model of Turnover From Organization", *Human Relations*, 35: 135-153.

- Boyd, Carol; "Customer Violence and Employee Health and Safety", Work, Employment & Society, Vol. 16, No.1, 2002, 151-169.
- Brunso, K., Scholderer, J. ve Grunert, K.G. (2004). Testing Relationships Between Values and Food-Related Lifestyle: Results from two European Countries, , Research Report, Aarhus School of Business, Denmark.
- Buğra Ahmet, İşletmelerde Performans Belirleme Aracı Olarak Duygusal Zekâ, Standart, Sayı 494 Yıl 42, Sayfa 28-29.
- Burke,R.J. (1988). "Some Antecedents and Consequences of Work-Family Conflict", Journal of Social Behavior and Personality, 3: 287-302.
- Clegg, C.W. (1983). "Psychology of Employee Lateness, Absence, and Turnover: A Methodological Critique and An Empirical Study", Journal of Applied Psychology, 68: 88-101.
- Challis, David, Danny Samson and Benn Lawson (2000). "Integrated Manufacturing, Employee and Business Performance: Australian and New Zealand Evidence", International Journal of Production Research, Vol:40, No:8, S:1941-1964.
- Chambers, J.M. (1999). "The Job Satisfaction of Managerial and Executive Women: Revisiting The Assumptions", Journal of Education for Business, 75(2):69-75.
- Chatman, J. A. (1991). "Matching People and Organizations: Selection and Socialization in Public Accounting Firms", Administrative Science Quarterly, 36: 459-484.
- Davidsdottir, S. 2004, Do We Think Ourselves Sick Psychological Processes and Health Beaviors Associated with Adolescents Somatic Counseling and Clinical Psychology Journal Vol, No.1, Ss 42-59.
- Deniz, M. E., Özer, E. ve Işık ,E. (2013). Duygusal Zekâ Özellik Ölçeği -Kısa Formu (TEIQue-SF) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Eğitim ve Bilim, Cilt 38, Sayı 169.
- Doğan, S. (2005). *Çalışan İlişkileri Yönetimi*, Nisan, 1. Baskı, İstanbul: Kare Yayınları.
- Dökmen, Üstün (2005), İletişim Çatışmaları ve Empati. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Drago, R. ve Wooden, M. (1992). "The Determinants of Labor Absence: Economic Factors and Workgroup Norms Across Countries", Industrial and Labor Relations Review, Vol. 45(4): 764-778.

- Ergin, D.Y., İşmen, E. ve Özabacı, N. (2000). *EQ-NED Duygusal Zekâ Ölçeği El Kitabı*. İstanbul.
- Erkut, H., C. Ceylan, C. A. Bayraktar, D. Kurt, M. Temiz ve M. Müderrisgil, Değişimi Başarıya Dönüştürme MESDEM, MESS Yayınları, Yayın No: 360, İstanbul, 2001:11.
- Epstein, R. (1999). The Key to Our Emotions. *Psychology Today*, 32(4).
- Fishbein, M. ve Ajzen, R. (1975). Belief, Attitude, Intention and Behaviour: An Introduction to Theory and Research. Reading, Mass: Addison Wesley.
- Freeman, R. (1978). “Job Satisfaction As An Economic Variable”, *American Economic Review*, 68: 135-141.
- Gates, G. (1995). A Review of Literature on Leadership and Emotion: Exposing Theory, Posing Questions, and Forwarding an Agenda. *Journal of Leadership Studies*, 2(3), 98–110.
- Gupta, Om Prakash. (1982), Commitment to Work of Industrial Workers, Concept Publishing Company, New Delhi.
- Güney, S. (2000). Davranış Bilimleri. Ankara: Nobel Yayın.
- Hackman, R. ve Oldham, G.R., (1975), “Development of The Job Diagnostic Survey”, *Journal of Applied Psychology*, C.60, S.2, S.159-170.
- Hoppock, R., (1935), Job Satisfaction. New York: Harper.
- Hunter, J.E. (1986). Cognitive Ability, Cognitive Aptitude, Job Knowledge, and Job Performance. *Journal of Vocational Behaviour*, 29 (3), 340-362.
- Hwang, I. ve Kuo, J. (2006). “Effect of Job Satisfaction and Perceived Alternative Employment Opportunities on Turnover Intention – An Examination of Public Sector Organizations”, *Journal of American Academy of Business*, 8(2): 254–9.
- Igbaria M., ve Greenhaus J.H. 1992. “Determinants of MIS Employees' Turnover Intentions: A Structural Equation Model”, *Commun. ACM* 35, 2, Ss. 34-49.
- Iverson, R.D., ve Maguire, C., (2000), “The Relationship Between Job and Life Satisfaction: Evidence From A Remote Mining Community”, *Human Relations*, S.53, S.807–839.
- İzğören, A.Ş., Geleceğin Organizasyonunu Yaratmak, Academy Plus Yayınevi, Ankara, 2001.

- Jepsen, D.A. ve Sheu, H-B. (2003). "General Job Satisfaction from A Developmental Perspective: Exploring Choice-Job Matches At Two Career Stages", *The Career Development Quarterly*, 52(2): 162-179.
- Johnsrud, L. ve Rosser, V. (2002). "Faculty Member's Morale and Their Intention to Leave: A Multilevel Explanation", *Journal of Higher Education*, 73(4): 518-542.
- Johnsrud, L. K. ve Heck, R. H. (1994). "A University's Faculty: Predicting Those Who Will Stay And Those Who Leave", *Journal for Higher Education Management*, 10(1): 71-84.
- KARASAR, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*.(24.Baskı) Ankara, Nobel Yayınları.
- Kennedy, B. R. (2005). "Stress and Burnout of Nursing Staff Working With Geriatric Clients in Long-Term Care", *Journal of Nursing Scholarship*, 37(4): 381-382.
- Kulaksızoğlu, A. (2006). *Ergenlik Psikolojisi* (8.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Law , K.S., Wong, C. ve Song, L.J. (2004), The Construct and Criterion Validity of Emotional Intelligence and Its Potential Utility for Management Studies. *Journal of Applied Psychology*, 89, 483-496.
- Lawler, E. E. (2003). *Treat People Right*, San Francisco: Jossey-Bass Inc. Mcgraw-Hill Irwin.
- Locke, E.A., (1976), "The Nature and Causes of Job Satisfaction", M.D., Dunette (Editör), *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*, Chicago: Rand McNally, S.1297-1349.
- Özgen, Ö: 2007, "Başarı ve İlişkide Duygusal Zekânın Rolü", (Çevrimiçi), [Http://W3.Gazi.Edu.Tr/Web/Mkaradag/Tezler/Ozgeozgen.Pdf](http://W3.Gazi.Edu.Tr/Web/Mkaradag/Tezler/Ozgeozgen.Pdf)
- Özkardeş, O. G. (2006). *Baba ve Çocuk*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Palmer, M.J.(1993). *Performans Değerlendirmeleri*. Rota Yayınları, 1.Baskı, 1993.
- Rokach, A. 2004, Loneliness Then and Now; Reflections on Social and Emotional Alination in Everyday Life. *Current Pstchology: Developmental Learning Personality Social*, Vol. 23, No.1, Ss 24-40.
- Scheier, M.F. ve Carver, C.s. 1987, Dispositional Optimisim and Physicall Well-Being:The Influence of Generalized Outcome Expectancies on Health *Journal of Personality*, Cilt 55, Sayı 2, Ss169-210.

- Schwartz, S.H., Bilsky, W (1987). Toward A Psychological Structure Of human Values. *Journal of Personality and Social Psychology*. 53, 550-562.
- Schwartz, S.H. ve Boehnke, K. (2004). Evaluating the Structure of Human Values With Confirmatory Factor Analysis, *Journal of Research in Personality*, 38, ss.230-255.
- Scott, C.R., S.L. Connaughton, K. Maguire Vd., 1999. "The Impacts of Communication and Multiple Identifications on Intent To Leave" *Management Communication Quarterly*, 12(3), Ss. 400-435.
- Tennen H. ve Affleck, G. 1987, The Costs and Benefits of Optimistic Explanations and Dispositional Optimism. *Journal of Personality*, Cilt 55, Sayı 2, Ss 377-393.
- Tetik,S. Açikköz, A., (2013), "*Duygusal Zekâ Düzeyinin Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi: Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*", *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Aralık 2013 UMYOS Özel Sayı, 87-97.
- Yüksel,M., (2006), *Duygusal Zekâ ve Performans İlişkisi (Bir Uygulama)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Elektronik Makale ve Yayınlar

- Acar, F. (2002), "Duygusal Zeka ve Liderlik", *E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 12: 53-68. Acuner Taner, Duygusal Zekanın Liderlik Üzerine Etkisi, AÜİBD, Sayı 15.
- Acar, F. (2001). *Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları ile İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Adiloğulları, İ. (2011). *Profesyonel Futbolcularda Duygusal Zekâ ile Örgütsel Bağlılık İlişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Aktaş, H., “İşletme Performansının Ölçülmesinde Veri Zarflama Analizi Yaklaşımı”, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, S.163–175, 2001.
- Altınöz, Mehmet, Serdar Çöp ve Taner Sığındı (2011). “Algılanan Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Sinizm İlişkisi: Ankara’daki Dört ve Beş Yıldızlı Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma”: SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Vol:15, No:21, S:285-315.
- Arslan, R.,Efe D, Aydın, E, (2013), "*Duygusal Zeka ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki: Sağlık Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma*", Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, C:5 S:3 169-180.
- Atilla, Gaye; Çarıkcı, İlker Hüseyin ve Erdem, Ramazan, (2013), "*Hastanelerde Duygusal Zekâ-Hasta Memnuniyeti İlişkisi: Isparta İl Merkezi Örneği*", Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, C. XV, S. 1, 101-119.
- Austin, J.T. & Villanova, P. (1992). The Criterion Problem:1972-1992. *Journal of Applied Psychology*, 77(6), 836-874. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 1, 2013 239.*
- Aydın, G. Ve Tezer E. 1991. İyimserlik, Sağlık Sorunları ve Akademik Başarı İlişkisi, *Psikoloji Dergisi*, cilt 7, sayı26, 2-9.
- Babaoğlan Emine. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11,Sayı:1,Nisan 2010: 120. Okul Yöneticilerinde Duygusal Zekâ.
- Baltaş, Z; (2014), [Http://Www.Baltas-Baltas.Com/Web/Makaleler](http://www.baltas-baltas.com/web/makaleler).
- Büte, M. (2011). Etik İklim, Örgütsel Güven ve Bireysel Performans Arasındaki İlişki. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25.
- Coşgun, E., “Teknik Personelin Performans Değerlendirilmesinde Bir Uzman Sistem Modeli”, *Teknoloji Dergisi*, Cilt 7, Sayı 4, S.579–589, 2004.
- Çakar, U. ve Y. Arbak (2004), “Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi Ve Duygusal Zeka”, *D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 3:23-48.Çevrimiçi: [Www.Mcatürk.Com](http://www.mcatürk.com), [Www.Psikoloji.Gen.Tr](http://www.psikoloji.gen.tr), [Www.Duygusalzeka.Com](http://www.duygusalzeka.com).
- Çetinkaya, Ö. Alparaslan, A, M, (2011), "*Duygusal Zekânın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1, 363-377.

- Çöl, Güner (2008). “Algılanan Güçlendirmenin İş gören Performansı Üzerine Etkileri”, Doğu Üniversitesi Dergisi, Vol:9, No:1, S:35-46.
- Delice , M., Odabaşı,M., (2013), “Polis Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin *Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi*”, Polis Bilimleri Dergisi, 15(3), 73-93. Dicle, Ü. (1982).*Yönetmel Başarının Değerlendirilmesi ve Türkiye Uygulaması*. Ankara: ODTU.
- Doğan, S. Ve Demiral, Ö. (2007). “Kurumların Başarısında Duygusal Zekânın Rolü ve Önemi”, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, 14 (1), 209-230.
- Erdoğan, H. T (2009). “Bireysel Kariyer Planlama ile Kişisel Başarı Arasındaki İlişkiye Yönelik Dumlupınar Üniversitesinde Bir Uygulama”, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Eren Gümüştekin, G. ve A. B. Öztemiz, “Örgütlerde Stresin Verimlilik ve Performansla Etkileşimi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 14, Sayı 1, S.271–288, 2005.
- Gürbüz, S. ve Yüksel, M. (2008), Çalışma Ortamında Duygusal Zekâ: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. *Doğu Üniversitesi Dergisi*, 9 (2), 174-190.
- İşmen, A. E. (2001). Duygusal Zekâ ve Problem Çözme. *M. U. Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 111-124.
- Kırcı, Z (2007). Motivasyon Unsuru Olarak Kariyer Geliştirme ve Bir Uygulama, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Korkmaz, M, Yahyaoğlu, G. ve Çalışkan, D. (2012), Aile Hekimlerinin Zaman Yönetimi ve İş Performanslarının Uygulamaları Olarak İncelenmesi, *Akademik Bakış Dergisi*, 29, 1-18.
- Korkmaz, M, (2005), “*Duyguların ve Liderlik Stilllerinin Öğretmenlerin Performansı Üzerinde Etkisi*”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Yaz, S.43, 401-422.
- Özbey, Ç. (2006). “Zeki Olmanın Sekiz Yolu: Çoklu Zekâ Kuramı”, *Gelişen Geliştiren Öğretmen Dergisi*, Ekim, 4-5.
- Paşa, Muammer. (2007), Stresin Bireysel Performans Üzerindeki Etkileri ve Bir Uygulama, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Bursa-2007.

- Şen T., (2008). "İş Tatmininin Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisine İlişkin Hızlı Yemek Sektöründe Bir Araştırma", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
- Tetik, S., "İşletme Performansını Belirlemede veri Zarflama Analizi", Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt 10, Sayı 2, S.221–229, 2003.
- Yelkikalan, N.: 2006, "21.Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zeka", Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt:1, Ss. 39-50.
- Yılmaz, S. (2007). *Duygusal Zekâ ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

İnternet Kaynakları

- <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniiibd/article/view/1025008114/1025007545>
- <http://www.timder.org.tr/koseyazi/detay/id/183/> (27.07.2015)
- <http://tzv.org.tr/zekâ/zeka-nedir>
- <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/viewFile/5000000958/5000001649>,
- <http://www.delinetciler.org/bilgi-merkezi/66460-duygu-nedir.html>
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts (24.08.2015)
- <http://www.mcanturk.com>
- <http://www.psikolloji.gen.tr>
- <http://www.duygusalzeka.com>
- <http://www.iktisadi.org/duygusal-emek.html> (25.11.2015)
- <http://www2.bayar.edu.tr/yonetimekonomi/dergi/pdf/C14S12007/SDOD.pdf>
(S. Doğan-Ö. Demiral / Kurumların Başarısında Duygusal Zekânın Rolü ve Önemi)
- <http://www.gelisimuzmani.com/y183-bebeklik-doneminde-0-2-yas-fiziksel-gelisim.html> (23.08.2015).
- <http://www.kemalsayar.com/KatagoriDetay-Duygusal-Zeka-Nedir,-Ne-Degildir-22.html> (23.08.2015).

6. EKLER

EK 1. ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

“Duygusal Zeka, Başarı Yönelimleri ve Yaşam Yönelimi Arasındaki İlişki” konulu bir çalışma yapılmış ve çalışmaya ampirik veri desteği sağlamak amacıyla aşağıdaki anket geliştirilmiştir.

Lütfen aşağıdaki soruları size en uygun yanıtı göre cevaplayınız. Soruların cevapları bilimsel araştırma için veri olarak kullanılacak olup; hiçbir kişi veya kuruma verilmeyecek, gizli tutulacaktır. Desteğiniz ve araştırmaya vereceğiniz katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

KİŞİSEL BİLGİLER
1. Cinsiyetiniz () Erkek () Kadın
2. Yaşınız:
3. Medeni Durumunuz: () Evli () Bekâr
4. Sınıfınız: () 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf () Diğer
5. Okul dışında bir işte çalışıyor musunuz?: () Evet () Hayır
6. 5. Soruya cevabınız evet ise çalışma süreniz:
7. 5. Soruya cevabınız evet ise gelir durumunuz:

1. DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.					
2. Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.					
3. İnsanlarla etkin bir biçimde baş edebilirim.					
4. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır					
5. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.					
6. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.					
7. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.					
8. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır					
9. Olayların akışına göre hayatımı düzenlemek benim için genellikle zordur.					

10. Genelde stresle baş edebilirim					
11. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım					
12. Motivasyonumu devam ettirmekte zorlanırım.					
13. Genel olarak, hayatımdan memnunum.					
14. Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.					
15. Sıklıkla duraksar ve hissettiklerimi düşünürüm					
16. Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.					
17. Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, geri çekilmeye meyilliyim.					
18. Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.					
19. Bana çok yakın olan kişilerle bile, aramda bağ oluşturmak benim için zordur.					
20. Genellikle, yeni çevreye uyum sağlama yeteneğim vardır.					

2. BAŞARI YÖNELİMLERİ ÖLÇEĞİ	Asla	Nadiren	Sık Sık	Genellikle	Her Zaman
Öğrenme-Yaklaşma					
1. Derslerde öğreneceğim konuları geniş ve kapsamlı bir şekilde öğrenmeye çalışırım.					
2. Bilgi ve beceri anlamında kendimi sürekli geliştirmeyi amaçlarım.					
3. Hataların öğrenmenin doğal bir parçası olduğuna inanırım.					
4. Yetenek ve becerilerimi geliştirmeye yardımcı olan fırsatlar benim için çok önemlidir.					
5. Başarısız olduğum durumlarda bile bir şeyler öğrendiğime inanırım.					
6. Öğrenme çalışmalarımı mümkün olduğunca en iyi şekilde yapmaya çalışırım.					
7. Başarısız olduğum durumlarda daha fazla çalışmayı denerim.					
8. Başarılı olabilmem için neler yapmam gerektiğini çok iyi bilirim.					
Öğrenme-Kaçınma					
9. Öğrenme çalışmalarımnda hata yapmamak için aşırı özen gösteririm.					
10. Öğreneceğim şeyleri yanlış öğrenme ihtimali beni endişelendirir.					

11.Öğrenme çalışmalarımı doğru olarak yapamamaktan kaçınırım.					
12.Dersleri tam anlamıyla öğrenememe korkusu yaşarım.					
13.Zamanla öğrendiklerimi unutma düşüncesi beni kaygılandırır.					
Performans-Yaklaşma					
14.İyi not alabilmek için gerekirse kopya çekerim.					
15.Sınavdan yüksek not almak başarının en önemli göstergesidir.					
16.Arkadaşlarıma göre daha başarılı görünmek benim için çok önemlidir.					
17.En önemli amaçlarımdan birisi diğerlerine göre daha zeki görünmektir.					
18.Diğerlerinin düşük notlar aldığı bir sınavdan yüksek not almak başarının bir göstergesidir.					
19.Arkadaşlarımdan daha bilgili görünmek benim için çok önemlidir.					
20.Sınıftaki diğer öğrencilerin başarılı birisi olduğumu düşünmesi benim için önemlidir.					
Performans-Kaçınma					
21.Az çalışma gerektiren derslerin daha iyi olduğunu düşünürüm.					
22.Sınıfta kötü not alma ihtimalinden dolayı kaygılanırım.					
23.Sınıfta bir soruya cevap verdiğimde komik duruma düşmekten kaygılanırım.					
24.Okul çalışmalarımı yapmamın en önemli nedeni utandırıcı bir duruma düşmemektir.					
25.Başarılı olamayacağımı düşündüğüm öğrenme çalışmalarına katılmaktan kaçınırım.					
26.Diğer öğrencilere göre başarısız veya beceriksiz görünmekten kaçınmaya çalışırım.					

3. YAŞAM YÖNELİMLERİ ÖLÇEĞİ	Kesinlikle	Kısmen	Kararsız	Kısmen	Kesinlikle
	Katılmıyorum	Katılmıyorum		Katılıyorum	Katılıyorum
1. Ne olacağının önceden kestirilmediği durumlarda hep en iyi sonucu beklerim.					
2. Kolayca gevşeyip rahatlayabilirim.					
3. Bir işimin ters gitme olasılığı varsa mutlaka ters gider.					
4. Her şeyi hep iyi tarafından ele alırım.					
5. Geleceğim konusunda hep iyimserimdir.					
6. Arkadaşlarımla birlikte olmaktan hoşlanırım.					
7. Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.					

8. İşlerin istediğim gibi yürüyeceğini neredeyse hiç beklemem.					
9. Hiçbir şey istediğim yönde gelişmez.					
10. Moralim öyle kolay kolay bozulmaz.					
11. Her türlü olayda bir iyi yan bulmaya çalışırım.					
12. Başıma iyi şeylerin geleceğine pek bel bağlamam.					

7. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad-Soyad: Melisa Gedik
Doğum Yeri: İstanbul
Doğum Tarihi: 28.05.1991
Uyruğu: T.C
Medeni Durumu: Bekâr

İLETİŞİM BİLGİLERİ

melisagedik@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Lisans: Haliç Üniversitesi / İşletme Fakültesi-Uluslar arası Ticaret ve İşletmecilik
Lisans Mezuniyet Derecesi: 2.55/4

İŞ DENEYİMİ

Haliç Üniversitesi - Öğrenci Hizmetleri (Temmuz 2015 – Haziran 2016)

YABANCI DİL VE DÜZEYİ

İngilizce - Orta Seviye

BİLGİSAYAR BECERİLERİ

Windows ve Office programları: Word, Excel, Powerpoint, Outlook: İleri Seviye